

Vi utbildar för framtiden nu

Inspel till en ny strategi för
entreprenörskap i skolan



Kungl. Ingenjörsvetenskaps
Akademien

Innehåll

Förord	4	Arbetsätt – entreprenörskap i skolan	30
Introduktion och bakgrund	6	Vad ska utbildningen innehålla?	31
Den tidigare strategin	7	Form och metod	31
En ny strategi för entreprenörskap i skolan	8	Styrning och finansiering	32
Arbetsgrupp	9	Vilka ska styra?	33
Entreprenörskap i skolan – vad är det?	10	Hur ska man styra?	35
Entreprenöriellt lärande	13	Finansiering	35
Genom, för och om entreprenörskap	14	Utbildning och kompetens- utveckling av yrkeskåren	36
Varför är det viktigt?	15	Ännu en pålaga – eller en möjliggörare?	37
Vad säger styrdokumentet?	18	Läroplan, kompetensutveckling, kursmaterial	38
Grundskolan	19	En utvecklad läroplan	38
Gymnasieskolan	19	Mäta, följa upp och utvärdera arbete och effekter	40
Vuxenutbildningen	20	Progression och mätning på olika nivåer	42
Ämnesplaner och kursplaner	20	Mål för mätningen	42
Vision, mål, målgrupper	22	Tillsyn och kvalitetssäkring	42
Vision	23	Nästa steg	43
Mål och process	23	Sammanfattning och slutsatser	44
Kritiska framgångsfaktorer	24	Bakgrund	45
Målgrupper	25	En ny strategi för entreprenörskap i skolan	45
Avgränsningar	25	Det fortsatta arbetet	46
Finansiärer	25	Appendix	48
Samsyn	26	Referenser	49
Progression	27	Genomförda möten och deltagare	51
Likvärdighet	28		
Ägarskap och vidarekommunikation	28		
Hållbart entreprenörskap, digitalisering och andra teman för entreprenörskap	28		
Andra viktiga begrepp	29		



Förord

»Genom att bygga upp kompetens för morgondagen skapar vi ett starkt samhälle och blir redo att hantera de utmaningar vi möter.«

Allting börjar i skolan. Det är där vi tar våra första steg ut i den omvärld där vi kommer leva och verka. Och det är i skolan vi lägger en viktig grund till de personer vi blir, som samhällsmedborgare, i våra yrkesroller och privata liv. Genom att bygga upp kompetens för morgondagen skapar vi ett starkt samhälle och blir redo att hantera de utmaningar vi möter – miljömässiga, ekonomiska, sociala och andra.

Som centralt begrepp för vår utveckling, omställningsförmåga, initiativrikedom och kraft att hantera förändringar och utmaningar finns *entreprenörskap*. En företeelse som i sig kan leda till företagande, som att starta nya företag och växa etablerade bolag. Men entreprenörskap är mer än så. Rätt använt kan det bidra till exempelvis ökad ekologisk hållbarhet och positiv social utveckling. Dessutom handlar entreprenörskap om individens förmåga att själv utvecklas. Denna breda förståelse av entreprenörskap måste också återspeglas i nationella strategier för skolan. Idag är forskarvärlden närmast enig i att det går att lära ut entreprenörskap.

Det var mot denna bakgrund som Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademiens (IVA) Entreprenörskapsakademi lät sätta upp en arbetsgrupp för att arbeta fram ett inspel till en ny strategi för entreprenörskap i skolan. Den tidigare strategin togs fram av den dåvarande regeringen 2009, och lyfte frågan på ett förtjänstfullt sätt. Nu, 13 år senare, är det hög tid för utveckling och uppdatering av strategin.

Jag har haft äran och nöjet att vara ordförande för arbetsgruppen, som består av en mycket kunnig samling representanter för såväl skolans värld som myndigheter, forskarkåren, näringslivet och flera organisationer från civilsamhället. Arbetet har genomförts i form av en intensiv och interaktiv process under nästan ett år och består i flera arbetsgruppsmöten, dialogmöten och hearings med externa parter och nätverk verksamma inom området. Vi har

också haft seminarier med goda exempel och hämtat in kunskaper från relevant litteratur och forskning.

Detta inspel och underlag till en ny strategi bygger på centrala principer som *likvärdighet* för alla elever, att skolan själv ska äga frågan om entreprenörskap i skolan och att lärare ska ha goda möjligheter till *utbildning och kompetensutveckling* inom området. Den lyfter vikten av samsyn kring viktiga begrepp, och berör kritiska områden som *styrning och finansiering, arbetssätt och mätning av effekter*. Samtidigt är syftet för rapporten inte att slå fast exakta definitioner av begrepp och metoder. Den tar ett brett och övergripande perspektiv med ambitionen att vara relevant för vår tid – och framtid.

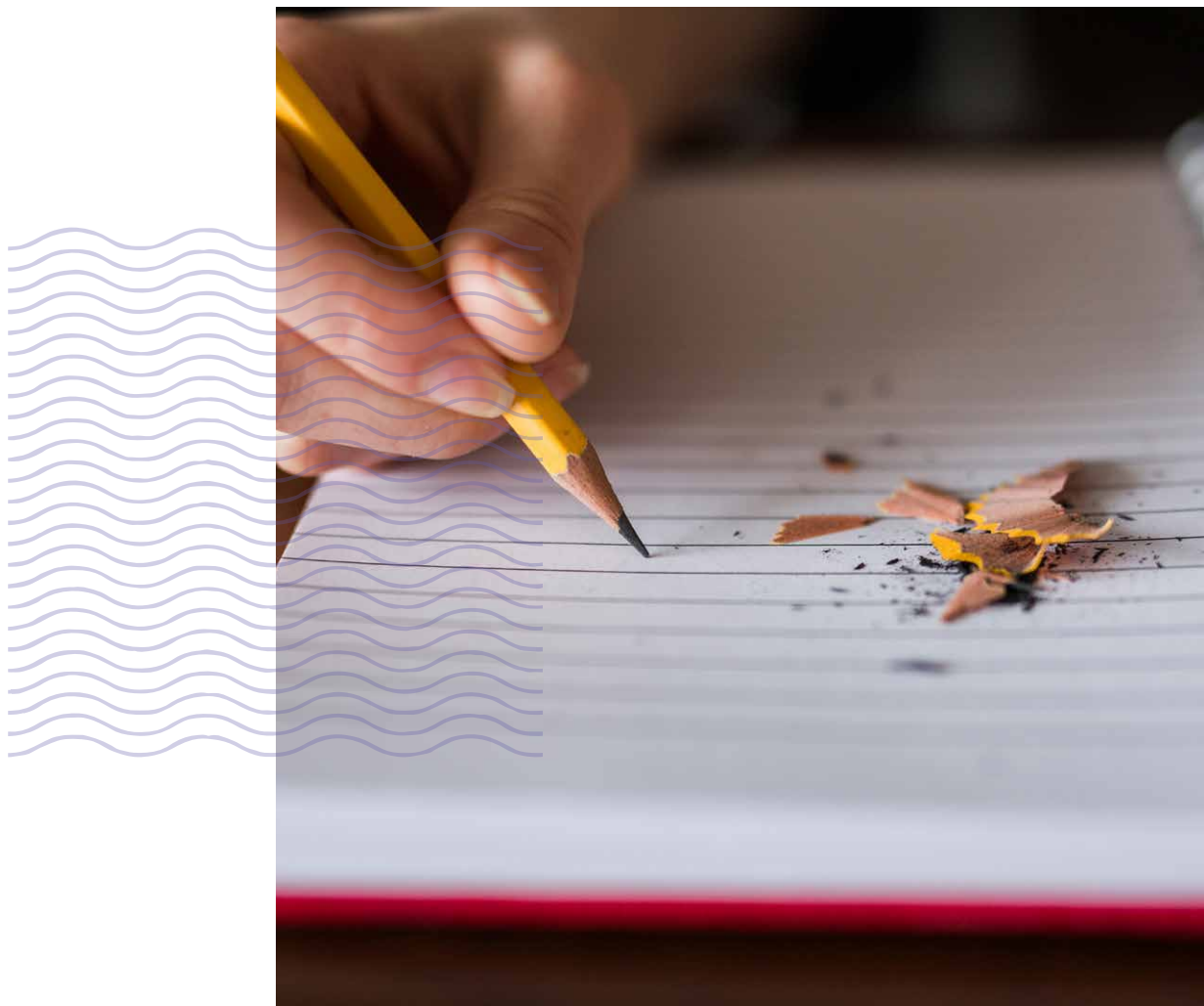
Vi vill också påtala att vi inte gör anspråk på en fullständig överblick över hur andra länder arbetar med entreprenörskap i utbildningssystemet. Många initiativ äger rum i Norden, i USA¹ och på åtskilliga andra håll i världen. Vart och ett av dessa förtjänar sannolikt noggrannare studier och utbyte av goda exempel. Med denna rapport hoppas vi emellertid lyfta frågan från vår horisont, bidra till förnyad debatt och uppnå en förstärkt prioritering av en avgörande framtidskompetens. Vi hoppas på brett och engagerat deltagande på denna resa.



Fredrik Arnander

Ordförande
Arbetsgruppen för en ny strategi
för entreprenörskap i skolan
IVAs Entreprenörskapsakademi

¹ Exempelvis finns The National Consortium for Entrepreneurship Education (se: <https://www.entreed.org/>; hämtad 8 april 2022), och åtskilliga andra initiativ.



Introduktion och bakgrund

»En kritisk fråga är därför hur
entreprenörskap integreras i
utbildningen utan att arbetsbördan
för lärare samtidigt ökar.«

I maj 2009 antog regeringen en *Strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet*. Sedan dess har mycket hänt, både i skolan och i vår omvärld. Detta gör att en ny strategi behövs, delvis med andra fokus än den nuvarande, 13 år äldre motsvarigheten.

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademiens (IVA) Entreprenörskapsakademi har mot denna bakgrund satt upp en arbetsgrupp för att se över den tidigare strategin och bidra med ett underlag till arbetet med en ny version. Förhoppningen är därmed att regeringen inom kort sätter igång en ny och inkluderande process för en uppdaterad strategi, gärna med inspiration från projektets arbete.

Den tidigare strategin

Även om arbetsgruppen för IVAs projekt anser att regeringens dåvarande ansats och beslut var berömligt – och att flera av förslagen utgjorde tydliga steg i rätt riktning för att främja entreprenörskap i skolan – finner vi att ett antal punkter i den tidigare strategin har saknats, har varit otillräckligt utvecklade eller felaktigt definierade.

Till dessa hör:

- Riktlinjer kring *styrning och huvudmannaskap*, samt finansiering, saknades i den tidigare strategin.

- Rutiner för *mätning, utvärdering, kvalitetssäkring och uppföljning* fastställdes inte.
- *Definitionen* av entreprenörskap var inte tillräckligt tydlig. Ett genomgripande ledmotiv – den röda tråden – saknades också.²
- *Kompetensutveckling och utbildning* av lärare och andra yrkeskårer inom och kring skolan diskuterades inte inom ramen för strategin. Likvärdig utbildning i entreprenörskap vid lärarutbildningarna vid landets lärosäten saknas än idag.
- Ingen egentlig *plan för genomförande* utarbetades. Hur man skulle arbeta för att främja entreprenörskap i skolan kom istället att lämnas till huvudmän, lärare och rektorer att utveckla.

Dessa punkter vill nu arbetsgruppen lyfta till vidare diskussion, och föreslå sätt för att åtgärda. Innan en ny strategi antas behöver emellertid en bred diskussions- och remissprocess vidtas, för att en kommande version ska inkludera så många relevanta perspektiv som möjligt och uppnå god uppslutning.

² Se exempelvis Axelsson, K., Haglund, A. och Hägglund, S., 2019, "Developing Entrepreneurial Skills in Compulsory Education – Initial Challenges with Which, How and Progression", vid ECSB Entrepreneurship Education (3E) Conference 2019 – Entrepreneurial Bridging (<https://tinyurl.com/compulsory-education>; hämtad 8 april 2022).



En ny strategi för entreprenörskap i skolan

En ny strategi för entreprenörskap och entreprenöriellt lärande i den svenska skolan behövs. Den bör ta i beaktande nya krav, omvärldens förändring och sakförhållanden samt vetenskapliga rön.

Inför utvecklingen av en ny strategi har arbetsgruppen haft ett antal ledstjärnor. Av grundläggande betydelse är till exempel att strategin bör vara *bred och inkluderande*. Det gäller både ifråga om definition av entreprenörskap och entreprenöriellt lärande, och i relation till de arbetssätt som är kopplade till begreppen. Det är vidare av avgörande betydelse att *strategin får utrymme i lärarutbildningen*, samt att *möjlighet för kompetensutbildning i entreprenörskap ges till redan utbildade lärare*.

Förankring på vägen, inklusive möten med huvudmän, rektorer, lärare, studie- och yrkesvägledare och elever, är viktigt. En ny strategi bör samskapas och kommuniceras brett för att få acceptans och komma till praktisk användning i verksamheterna.

Strategin behöver vara aktuell och framåtblickande för att spegla det nuvarande samhället. Samtidigt behöver den i avgörande delar vara relativt tidlös, för att inte bli inaktuell på kort tid.

I grundskolan är entreprenörskap inte ett eget ämne. Det konkurrerar med allt annat som lärarna ska göra, både det centrala innehållet som ska hinna avhandlas för alla ämnen och ordningsfrågor, arbete mot mobbning etc. Lärarna upplever det ofta som svårt att skapa något naturligt utrymme för entreprenörskap. En kritisk fråga är därför hur entreprenörskap integreras i utbildningen utan att arbetsbördan för lärare samtidigt ökar. Här kan nyckelteman som ekologisk hållbarhet och Agenda 2030, liksom digitaliseringen, utgöra exempel på avgränsade frågeområden som det är lätt att arbeta utifrån, med tanke på hur avgörande dessa frågor är för vår framtid.

Det är viktigt att kunna svara på huruvida man som lärare faktiskt har vidtagit åtgärder för att främja entreprenörskap i skolan. Insatser måste kunna *utvärderas, kvalitets-säkras och följas upp*. På samma gång behöver man emellertid begränsa antalet mätvariabler och istället främja

existerande system för utvärdering, såsom exempelvis självskattning och kvalitetsarbete. Handlingsplaner för att integrera entreprenörskap i skolan hos huvudmännen ska ange huvudriktningen för mättnings- och kvalitetsutvärderingsarbetet, medan aktivitetsplaner på skolnivå bör ta upp implementeringen.

Man behöver också undersöka vilken betydelse entreprenörskap får för *elevernas egen utveckling*, såväl personligt som ifråga om deras möjligheter till livslångt lärande. Fler företagare och entreprenörer i Sverige och på den svenska arbetsmarknaden är också ett viktigt mål. Dessutom stärker entreprenörskap arbete och resultat under utbildningstiden.³

I dag råder inte *likvärdighet* när det gäller entreprenörskap. Det är huvudmännen som har ansvar för att genomföra utbildningen, att styra mot önskade mål och att följa upp resultaten. Om och hur eleverna får möjlighet att träna och utveckla de entreprenöriella förmågorna enligt läroplanen varierar utifrån bland annat huvudmannens och skolans förutsättningar, deras kompetens och de eldsjälar som finns inom organisationen.

Den tidigare strategin kom från Regeringskansliet och hade tagits fram genom ett samarbete mellan Utbildningsdepartementet och Näringsdepartementet, med signaturer av respektive ansvarig minister. Det är önskvärt med en liknande *bred avsändargrupp* även denna gång, gärna med tillägg av Arbetsmarknadsdepartementet.

Arbetsgrupp

IVAs Entreprenörskapsakademi har låtit sätta samman en arbetsgrupp för framtagandet av denna strategi, med bred representation från skolvärlden, myndigheter, forskning,

näringsliv och relevanta organisationer. Arbetsgruppens ledamöter är som följer:

Fredrik Arnander, medgrundare och senior advisor, entreprenör och investerare, arbetsgruppsordförande

Per-Arne Andersson, Managing Director, SKL International

Mette Barten, student Handelshögskolan i Göteborg, medlem i IVAs Studentråd

Petter Brobacke, utvecklingschef AcadeMedia

Katarina Ellborg, lektor i företagsekonomi, Linnéuniversitetet Kalmar

Carina Hafrén, undervisningsråd Skolverket

Sara Jons, verkställande direktör, Ljungbergsfonden vid Stora Enso

Michael Lindquist, lärare och utvecklingsledare, gymnasie- och arbetsmarknadsförvaltningen, Huddinge kommun

Therés Löfgren, utvecklingsledare, teamledare, förstelärare, biträdande rektor, Tågaborgsskolan

Pernilla Norlin, enhetschef, Sveriges Ingenjörer

Christer Norström, verkställande direktör, Vattenfallgymnasiet och ABB-gymnasiet

Helya Riazat, medgrundare och rektor, Järvaskolan

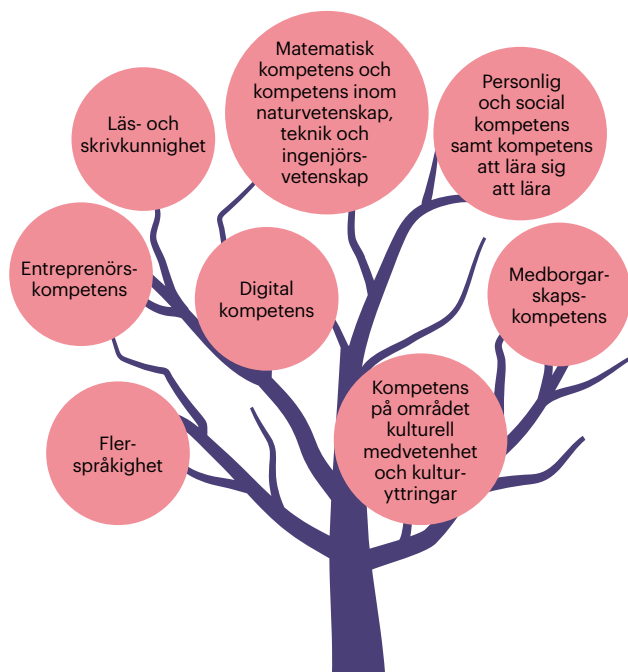
Karl Wennberg, professor i organisation och ledarskap, Handelshögskolan i Stockholm; gästprofessor, Linköpings universitet

3 Se exempelvis Lackéus, M. och Sävetun, C., 2016, Entreprenöriell utbildning som värdeskapande lärande – en tredje väg? – En effektstudie av värdeskapande lärande på uppdrag av Skolverket, Chalmers (<https://tinyurl.com/lackeus-savetun> hämtad 31 mars 2022).



Entreprenörskap i skolan – vad är det?

»Arbetsgruppen ansluter sig helhjärtat till uppfattningen att ›man kan lära sig entreprenörskap‹ snarare än att man föds med de förmågor som krävs.«



Figur 1: EU:s åtta reviderade nyckelkompetenser från 2018. Källa: Skolverket och EU.

Det pågår för närvarande ett aktivt arbete på internationell nivå med att definiera och harmonisera morgondagens kunskapskrav. EU använder sig exempelvis av "åtta nyckelkompetenser" (se Figur 1 ovan) när de belyser vad medborgare och samhällen behöver för att klara sig väl och utvecklas långsiktigt. Det är viktigt att påtala att EU här framför allt diskuterar förvärvade, inte medfödda, kompetenser – en definition som också denna arbetsgrupp ställer sig bakom (se faktaruta på nästa sida).

En av nyckelkompetenserna, och en del av det livslånga lärandet, är entreprenörskap som kompetens – *entreprenörskompetens*.⁴ Denna beskrivs som: "förmågan att reagera

på möjligheter och idéer och att omvandla dem till värde för andra". Entreprenörskompetens grundas på kreativitet, kritiskt tänkande, problemlösning, initiativförmåga och uthållighet samt förmågan för att planera och hantera projekt av kulturellt, socialt eller ekonomiskt värde.⁵

Utöver att skapa värde för andra ger entreprenörskapsutbildning även värde för den enskilda individen. FNs satsning på entreprenörskapsutbildning runt världen fungerar exempelvis som en delösning på den globala ungdomsarbetslösheten, på samhälls- såväl som individnivå.⁶

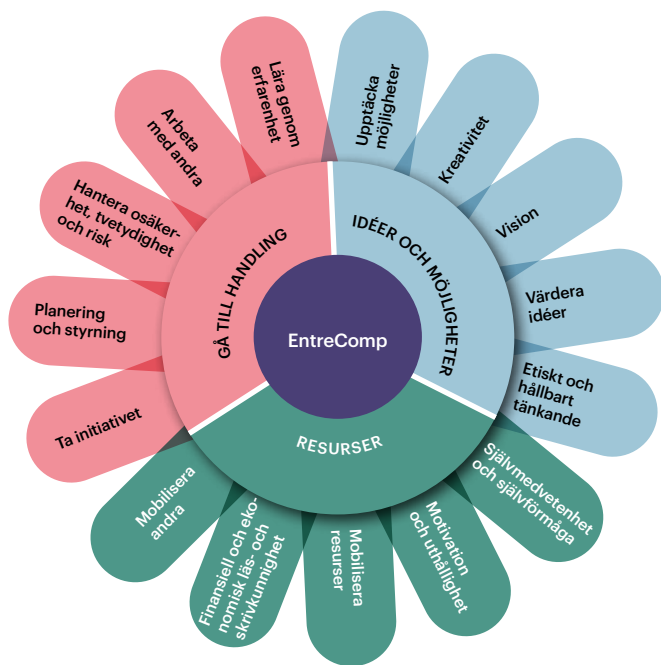
Som en del av entreprenörskompetensen beskrivs även vilken slags attityd som eftersträvas. En entreprenörssattityd kännetecknas enligt EU av: "initiativ- och verksamhetsanda, framförhållning, framsynthet, mod och uthållighet för att uppnå mål. Här ingår en önskan att motivera andra och sätta värde på deras idéer, känna empati och ta hand om människor och omvärlden, och att ta på sig ansvar med ett etiskt förhållningssätt genom hela processen."⁷

4 Se exempelvis Europeiska unionens råd, 2018, Rådets rekommendation av den 22 maj 2018 om nyckelkompetenser för livslångt lärande (text av betydelse för EES; 2018/C 189/01) (<https://tinyurl.com/eu-rad>; hämtad 31 mars 2022).

5 Skolverket, Arbeta med entreprenörskap, företagande och innovationstänkande i gymnasieskolan (<https://tinyurl.com/innotankande-gymnasieskolan>; hämtad 8 april 2022).

6 Se exempelvis UNESCO och UNEVOC, Entrepreneurship in TVET (<https://tinyurl.com/EntrepreneurshipTVET>; hämtad 25 augusti 2022).

7 Europeiska unionens råd, 2018, Rådets rekommendation av den 22 maj 2018 om nyckelkompetenser för livslångt lärande (text av betydelse för EES; 2018/C 189/01) (<https://tinyurl.com/eu-rad2>; hämtad 31 mars 2022).



Figur 2: Europeiska kompetensramen för företagande, EntreComp, har utvecklats för att ge en sammanhängande konceptuell förståelse för entreprenörskapsundervisning i EU. Ramverket ska ge en grund för hur man kan identifiera de kunskaper, förmågor och attityder som kännetecknar entreprenörskompetens. Dessa täcks in av tre större kompetensområden, som vart och ett är indelat i fem kompetenser (totalt 15). Kompetensområdena är: 1.) idéer och möjligheter, 2.) resurser och 3.) handling.

För att stödja denna utveckling av entreprenörskompetens bland unionens medborgare har en gemensam konceptuell strategi och ett ramverk utvecklats av det Gemensamma forskningscentrumet (Joint Research Center) och Generaldirektoratet för sysselsättning och socialpolitik

(DG Empl). Ramverket, *EntreComp: Entrepreneurship Competence Framework*, ska ge en grund för att identifiera de kunskaper, förmågor och attityder som utgör det EU definierar som nyckelkompetensen entreprenörskompetens.

LÄRA SIG ENTREPRENÖRSKAP VS. VARA FÖDD ENTREPRENÖR

Det är viktigt att förtydliga att arbetsgruppen ansluter sig helhjärtat till uppfattningen att "man kan lära sig entreprenörskap" snarare än att man föds med de förmågor som krävs.* Förmågor i denna bemärkelse är välkänt och välanvänt i skolans värld, och diskuterades djuggående inte minst inom ramen för skolforskaren Göran Svanelids bok *De fem förmågorna i teori och praktik: boken om The Big Five*, som gavs ut 2014.** Även psykologen och forskaren Petri Partanen ansluter sig till förståelsen av förmågor som in- och utlärningsbara snarare än medfödda, exempelvis genom sin bok *Att utveckla förmågor på vetenskaplig grund i skolan*.***

* Se exempelvis Drucker, P. F., 1985, "Entrepreneurial strategies" i *California Management Review*, vol. 27(2), ss. 9-25.

** Svanelid, G., 2014. *De fem förmågorna i teori och praktik: boken om The Big 5*, Lund: Studentlitteratur.

*** Partanen, P., 2019, *Att utveckla förmågor på vetenskaplig grund i skolan*, Skolutvecklarna Sverige.

VAD ÄR ENTREPRENÖRSKAP?

Den exakta innebörden av entreprenörskap har diskuterats i decennier, och går utanför möjligheterna för denna rapport att återge i närmare detalj. Den amerikanske entreprenörskapsforskaren William Gartner talar bland annat om begreppet utifrån "beteende" (snarare än personlig fallenhet), "process" och "uppkomst" (av möjligheter).⁸ Svenske Per Davidsson vidareutvecklar entreprenörskapsdefinitionen,⁹ men stannar i en primärt ekonomisk kontext. Skolforskaren Eva Leffler pratar å sin sida om att ett entreprenöriellt förhållningssätt kan antas i alla typer av sammanhang och sektorer, inklusive kultursektorn, skolan och ideella organisationer.¹⁰

Den tidigare svenska myndigheten Nutek tog också fram en definition på entreprenörskap, som sedan dess anses vedertagen i Sverige: "Entreprenörskap är en dynamisk och social process, där individer, enskilt eller i samarbete, identifierar möjligheter och gör något med dem för att omforma idéer till praktiska och målinriktade aktiviteter i sociala, kulturella och ekonomiska sammanhang."¹¹

* Gartner, W.B., 1 april 1988, "Who Is an Entrepreneur? Is the Wrong Question", i *American Journal of Small Business*, vol. 12(4), ss. 11–32.

** Davidsson, P., 2016, *Researching Entrepreneurship – Contextualization and Design* (New York: Springer).

*** Leffler, E., 1 mars 2009, "The many faces of entrepreneurship: A discursive battle for the school arena", i *European Educational Research Journal*, vol. 8(1), ss. 104–116.

**** Skolverket, 2015, *Skapa och våga – Om entreprenörskap i skolan* (<https://tinyurl.com/skapa-vaga>; hämtad 31 mars 2022).

EntreComp använder sig av en definition av entreprenörskap från *Fonden for Entreprenørskab*, (ett danskt kompetenscenter för entreprenörskap som motsvarar Ung Företagsamhet i Danmark):

Entreprenörskap är när man agerar på möjligheter och idéer och omvandlar dem till värden för andra. Värdet som skapas kan vara finansiellt, kulturellt eller socialt.^{8,9}

Även om denna definition är brett accepterad inom EU anser vi att formuleringen "för andra" är onödig och kan utelämnas. Man kan invända mot att definitionerna av entreprenörskap som diskuteras här är alltför otydliga. Det har emellertid varit viktigt för arbetsgruppen att ansluta till tidigare fram-

tagna och brett accepterade definitioner av entreprenörskap, inte minst för att bredda begreppet bortom den snävare förståelsen av det i den tidigare strategin. Ytterligare forskning och definitionsarbete behövs för att skapa en ännu mer rättvisande bild av entreprenörskap.

Entreprenöriellt lärande

När det gäller entreprenörskap behöver flera komponenter inom flera ämnesområden samverka för att man ska nå resultat. Utbildningen behöver kompletteras både med entreprenörskap som metod och som förhållningssätt.

8 EU-kommissionen, EntreComp: The entrepreneurship competence framework (<https://tinyurl.com/entre-comp>; hämtad 22 mars 2022).

9 EU-kommissionen, Genomförandeorganet för små och medelstora företag, Lilischkis, S., Tømmerbakke, J., Melleri, M., et al., 2021, *A guide to fostering entrepreneurship education. Five key actions towards a digital, green and resilient Europe.*

Entreprenöriellt lärande handlar om att i undervisningen ge eleverna verktyg för att utveckla kunskaper, förmågor och förhållningssätt som gör att de kan och vill agera mer entreprenöriellt. Detta kan och bör genomsyra även annan undervisning än den som ansluter till förståelsen av entreprenörskap som endast företagande.

Att arbeta med entreprenörskap i skolan innebär en elevaktiv process där eleverna inte bara är mottagare utan i högsta grad också *medskapare* i sin läroprocess. Det handlar om *lärande genom att göra*. Begreppet kopplar också till *relevans*, att eleven ska kunna känna att entreprenörskap i skolan tydligt är sammankopplat med andra skolämnen. Det är också viktigt att det har bäring på elevernas egen verklighet och omvärld. Entreprenörskap i skolan handlar om att eleverna i stort och smått ska kunna och vilja göra avtryck även utanför skolan, såsom till det lokala näringslivet och föreningslivet. Dessutom omvänt – att samhället kommer in i klassrummet.

På universitetsnivå används bland annat Challenge-Based Learning (CBL) som metodik för att koppla samman teori i klassrummet med tillämpning i samhället. Samma arbetsätt skulle dock kunna användas även på gymnasiet.

Genom, för och om entreprenörskap

Den brittiske entreprenörskapsforskaren Paul D. Hannon talar om att utbilda *genom, för och om* entreprenörskap.¹⁰ Detta anser vi är en begreppsupsättning som bör implementeras brett även i den svenska skolstyrningen. Koncepten definieras enligt följande:

- Utbildning *genom* entreprenörskap innefattar normalt upplevelsebaserat lärande, försök och misstag, att lära genom att göra. Idéer utgör grund för undervisningen. Det innebär ofta samarbete mellan skolor och företag eller sociala organisationer. Begreppet anknyter till *entreprenöriella* förmågor, som att ta initiativ, ta ansvar och omsätta idéer till handling, och den därtill knutna läroprocessen – *entreprenöriellt lärande* (se definitionskapitel ovan). I slutändan utvecklas nyfikenhet, självtillit, kreativitet och mod att ta risker. Utbildning genom entreprenörskap introduceras redan i grundskolan och i viss mån förskolan, och fortsätter sedan genom alla skolformer. Det är av största vikt att börja tidigt för att skapa bästa möjliga effekt.
- Utbildning *för* entreprenörskap syftar till att förvärva relevanta kunskaper, färdigheter och attityder för att omsätta idéer till praktisk verksamhet, särskilt genom att starta nya företag. Centrala inslag i sådan undervisning är bland annat att upprätta en affärsplan eller en strategi för marknadsföring, och att leda grupper. Utbildning för entreprenörskap introduceras oftast på gymnasienivå.¹¹
- Utbildning *om* entreprenörskap fokuserar på entreprenörskap som ett samhällsfenomen. Det handlar om teorier och empiriska rön om entreprenörskap, relaterade till områden som ledning, sociologi och psykologi. Det handlar såväl om entreprenörer som individer och i grupp samt om entreprenörskap som verksamhet. Dessa studier genomförs framför allt inom ramen för högre utbildning.

¹⁰ Hannon, P. D. 1 maj 2005, "Philosophies of enterprise and entrepreneurship education and challenges for higher education in the UK", i *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, vol. 6(2), ss. 105–114.

¹¹ EU-kommissionen, Genomförandeorganet för små och medelstora företag, Lilischkis, S., Tømmerbakke, J., Melleri, M., et al., 2021, *A guide to fostering entrepreneurship education. Five key actions towards a digital, green and resilient Europe.*

Varför är det viktigt?

Skrivningarna i 2009 års strategi om varför en strategi för entreprenörskap i skolan behövs håller i allt väsentligt fortfarande. Exempelvis handlar det om att "mycket av det som utmärker en bra entreprenör" också är "förmågor som studerande på olika nivåer behöver utveckla för att klara sina studier och för att bli framgångsrika i vuxenlivet", eller om att "utbildning som inspirerar till entreprenörskap kan bidra till att fler unga människor kan och vill starta och driva företag, och att "fler företag som bygger på nya idéer är viktigt för att öka sysselsättningen, för att förstärka utvecklingskraften i hela Sverige och för att stärka Sveriges konkurrenskraft i en alltmer globaliserad värld".¹²

Entreprenörskapsforskaren Martin Lackéus med kollegor menar exempelvis att entreprenörskap inte minst genom sin fria form, sitt fokus på problemlösning och möjligheten till kopplingar till de flesta andra ämnen kan överbrygga klyftan mellan traditionell och progressiv utbildning.¹³ I sin forskningssammanställning pekar skolforskarna Jonas Alwall och Balli Lelinge på att eleverna i dessa sammanhang "på riktigt får uppleva att de har kontroll över sitt lärande" – en kontroll som i sin tur är "nära sammankopplad med lust och inre motivation, att göra det man gör för att man upplever det hanterbart, begripligt och meningsfullt".¹⁴

OECD har också flera gånger under de senaste åren betonat hur entreprenörskap stärker förmågor bortom de rent akademiska.¹⁵ Entreprenörskap kan här främja utbildning och handlingskraft i andra ämnen.¹⁶

MÅL MED ENTREPRENÖRSKAP I SKOLAN

- Entreprenörskap skapar möjligheter för livslångt lärande. Människor som ska lära hela livet behöver ha de förmågor som listas i till exempel EntreComp för att ta sig vidare, tänka om och tänka nytt, och för att kontinuerligt lära sig av utmaningar (se figur 3 på sid 12).
- Det bidrar till morgondagens kompetensförsörjning.
- Det skapar nya företag, arbetstillfällen och ekonomisk tillväxt.
- Det ger omställningskompetens och förmåga att hantera svåra utmaningar. Klimatförändringar, grön omställning och digitalisering med mera kräver innovation och entreprenörskap, och människor som vill och kan.
- Det anknyter till skolans demokratiska uppdrag, genom att det främjar olika sorters engagemang, samarbete och utveckling tillsammans, och därmed i slutänden demokrati.

I förlängningen bidrar entreprenöriella förmågor till en ökad känsla av mening och mål hos eleven, som märker att de kan vara med och bidra till att lösa svåra utmaningar på individ- och samhällsnivå. På lärarnivå kan undervisning genom entreprenöriellt lärande också bidra till ökad motivation och glädje, genom att man är med och skapar "aktiva samhällsmedborgare".

12 Regeringskansliet, 2009, Strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet.

13 Lackéus, M.; Lundqvist, M.; Williams Middleton, K., "Bridging the traditional-progressive education rift through entrepreneurship", i International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research, Vol. 22 No. 6, 2016, ss. 777-803.

14 Alwall, J. och Lelinge, B., 2016, Mot gemensamma mål – Om entreprenöriellt lärande som gränsöverskridande arbetsmetod, Malmö högskola och Ängsdals skolor AB.

15 Se exempelvis OECD, 2021, Beyond Academic Learning: First Results from the Survey of Social and Emotional Skills (<https://tinyurl.com/beyondacademic>; hämtad 29 mars 2022) samt OECD, 2018, PISA 2018 Results (Volume VI): Are Students Ready to Thrive in an Interconnected World? (<https://tinyurl.com/pisa-2018>; hämtad 29 mars 2022).

16 Kalle Airo, co-director och medgrundare, Aalto Ventures Program (AVP) vid Aalto-universitetet, vid webinarium arrangerat av IVAs Entreprenörskapsakademi, 17 november 2022 (<https://tinyurl.com/battre-resultat>; hämtad 30 mars 2022).



Även på lärarnivå kan ökade inslag av entreprenörskap i skolan ge effekt. Det är rimligt att anta att entreprenörskap bidrar både till lärarens attityder och kompetens generellt och med verktyg för att utveckla undervisningen som sådan.¹⁷

I arbetslivssammanhang bör man även diskutera hur entreprenörskap kan främja ett nyanserat sätt att se på ett förestående arbetsliv. Ofta kommer människor in i arbetslivet utifrån val av yrkesspecifik inriktning snarare än genom förkovran i sina entreprenöriella förmågor. Dessa två perspektiv – utbildning för ett yrke jämfört med utbildning i förmågor – behöver mötas i större utsträckning, inte minst

för att främja omställning när yrkeslivet stöps om. Entreprenöriella förmågor, tillsammans med lokalt näringsliv, kan till exempel göra att enskilda ser utvecklingspotential på mindre orter och stannar kvar där, för att antingen starta företag eller utveckla de befintliga företagen som anställda.

Entreprenörskap i skolan bidrar också till näringslivets och det övriga samhällets kompetensförsörjning. Utöver det yrkesspecifika kunnandet behöver man entreprenöriella förmågor då arbetslivet idag handlar om att utveckla det yrkesområde man arbetar i, liksom att bidra till intraprenörskap och innovativa idéer för exempelvis grön omställning, digitalisering, arbetsmiljöutveckling och andra områden.

17 Leffler, E., 28 februari 2014, "Enterprise Learning and School Subjects – A Subject Didactic Issue?" i *Journal of Education and Training*, vol. 1(2), ss. 15–30.





Vad säger styrdokumentet?

»Skolan ska bidra till att alla elever utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar entreprenörskap, företagande och innovationstänkande.«

Entreprenörskap finns med i skollagen, liksom i läroplanerna för såväl grundskolan som gymnasiet och vuxenutbildningen, och ingår därmed som obligatoriska moment för alla i skolan. Indirekt finns värden kopplade till entreprenörskap även representerade i läroplanen för förskolan.

Grundskolan

Entreprenörskap i skolan har stöd i skollagen (SFS nr. 2010:800 1 kap 4§), som stipulerar att alla elever ska få möjligheter att utvecklas till aktiva, kreativa och kompetenta samhällsmedborgare.

Entreprenörskap står dessutom omnämnt i läroplanernas första kapitel i skolans respektive gymnasieskolans uppdrag, vilket gör att det är obligatoriskt för alla elever. I läroplanen för grundskolan (Lgr11) uttrycktes det bland annat på följande sätt:

Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra.

samt

Utbildningen ska därigenom ge eleverna förutsättningar att utveckla digital kompetens och ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.

Dessutom står det under *Skolan och omvärlden* (2.6) att eleverna ska "få underlag för att välja fortsatt utbildning",

vilket i sin tur "förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till", och att det krävs "en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt".

Flera mål i läroplanen för grundskolan anknyter också till entreprenörskap. Bland annat står det att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola:

- kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt,
- kan använda såväl digitala som andra verktyg och medier för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande,
- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.¹⁸

Gymnasieskolan

Följande utdrag ingår i läroplanen för gymnasiet (Gy11):

Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva och omsätta idéer i handling och att lösa problem. Alla elever ska få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Skolan ska bidra till att alla elever utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar entreprenörskap, företagande och innovationstänkande vilka ökar elevernas möjligheter till framtida sysselsättning, genom företagande eller anställning.

samt

¹⁸ Skolverket, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr11) (<https://tinyurl.com/grundskolan>; hämtad 30 mars 2022).

Genom dessa kunskaper och förhållningssätt kopplade till digital kompetens, entreprenörskap och innovationstänkande utvecklar eleverna förmågor som är viktiga i såväl arbets- och samhällslivet som vid vidare studier.

Även på andra ställen i läroplanen för gymnasieskolan berörs målsättningar som kan relateras till entreprenöriella förmågor. Exempelvis ska alla elever ”få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta både självständigt och tillsammans med andra”, och genom detta stärka grunden för sitt livslånga lärande.¹⁹

Vuxenutbildningen

Även i vuxenutbildningen återfinns entreprenörskap i läroplanen (Lvux12), då under rubriken *Perspektiv i utbildningen*:

Vuxenutbildningen ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva och omsätta nya idéer i handling och att lösa problem. Vuxenutbildningen ska bidra till att alla elever utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap, företagande och innovationstänkande vilka ökar elevernas möjligheter till framtida sysselsättning, genom företagande eller anställning. Vuxenutbildningen ska säkerställa att eleverna ges en grundläggande kunskap om arbetsmarknaden.

samt

De ska också ges möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik, för att kunna se möjligheter och förstå risker samt för att kunna värdera information. Genom dessa kunskaper

och förhållningssätt kopplade till digital kompetens, entreprenörskap och innovationstänkande utvecklar eleverna förmågor som är viktiga i såväl arbets- och samhällslivet som vid vidare studier.²⁰

Ämnesplaner och kursplaner

Utöver läroplanerna finns entreprenörskap nämnt på flera platser i gymnasieskolans examensmål, ämnesplaner och kursplaner. För gymnasieskolan återfinns också entreprenörskap som eget ämne, med syfte, mål och kunskapskrav, som är obligatoriskt för ett litet antal yrkesprogram. I det högskoleförberedande ekonomiprogrammet ingår entreprenörskap och företagande som egen kurs om 100 poäng i det obligatoriska ämnet företagsekonomi. För andra program är ämnet entreprenörskap valbart, men det erbjuds av skolor och väljs av elever i olika grad – vilket är ett problem gällande likvärdigheten.

Alla program ska dock implicit inkludera entreprenörskap, samt företagande och innovation, då dessa är uppräknade i läroplanen under gymnasieskolans uppdrag. I gymnasieprogrammets examensmål ska entreprenörskap finnas med som övergripande perspektiv, oavsett om begreppet är explicit uttryckt eller inte. Detta uppfylls emellertid i varierande grad i de olika nationella gymnasieprogrammen.

För grundskolan har entreprenörskap funnits omnämnt i det centrala innehållet i kursplanen för samhällskunskap, men detta tas bort i och med introduktionen av den nya läroplanen för grundskolan som introduceras den 1 juli 2022 (Lgr22). De entreprenöriella förmågorna återfinns dock i kursplanerna för fler ämnen på grundskolan.

19 Skolverket, Läroplan för gymnasieskolan (Gy11) (<https://tinyurl.com/laroplan-gymskola>); hämtad 30 mars 2022).

20 Skolverket, Läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12) (<https://tinyurl.com/laroplan-vuxen>); hämtad 30 mars 2022).





Vision, mål, målgrupper

»Entreprenörskap löper som en röd tråd genom hela utbildningssystemet och stärker både den enskilda individen och samhälls- och näringsutvecklingen.«

Vision

Arbetsgruppen har formulerat en vision för entreprenörskap i skolan. Den beskriver situationen om och när en ny strategi för entreprenörskap i skolan har antagits och implementerats:

Entreprenörskap löper som en röd tråd genom hela utbildningssystemet och stärker både den enskilda individen och samhälls- och näringsutvecklingen.

Mål och process

Målet med arbetsgruppens arbete inkluderar följande moment:

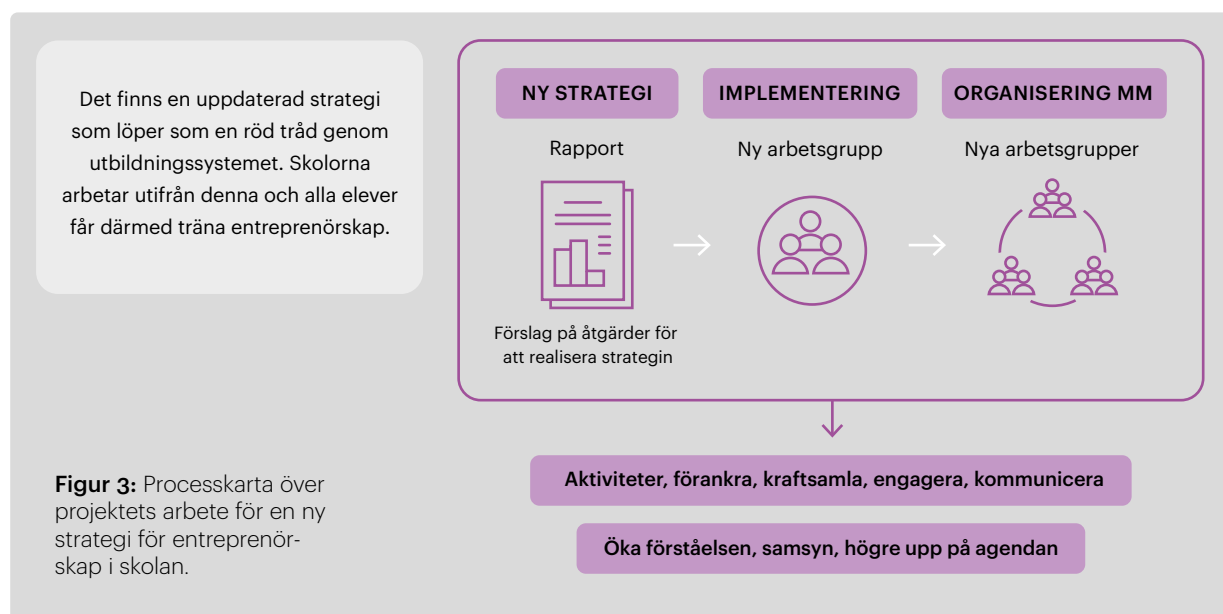
- **Ta fram ett inspel till en ny strategi för att entreprenörskap ska bli en självklarhet i skolan.**

- Presentera arbetet i rapportform.
- Identifiera hur föreslagen strategi ska implementeras.
- Bana väg för antagande och implementering av strategi, genom förankring och kommunikation.

De olika ingående momenten kan även delas upp sekventiellt och presenteras i form av en processkarta, enligt Figur 3 nedan.

Arbetet med att ta fram ett underlag till ny strategi har företrädesvis skett i form av regelbundna arbetsgruppsmöten, hearings och presentationer från utomstående experter, dialogmöten med ett stort antal berörda parter och studier av forskning och policy på området. Tidsmässigt har arbetet ägt rum från tidig höst 2021 till senvåren 2022.

För listor på dialogmöten och seminarier samt deltagande organisationer (skolor, myndigheter, lärosäten, företag, branschorganisationer med fler), se Appendix.



Figur 3: Processkarta över projektets arbete för en ny strategi för entreprenörskap i skolan.

Kritiska framgångsfaktorer

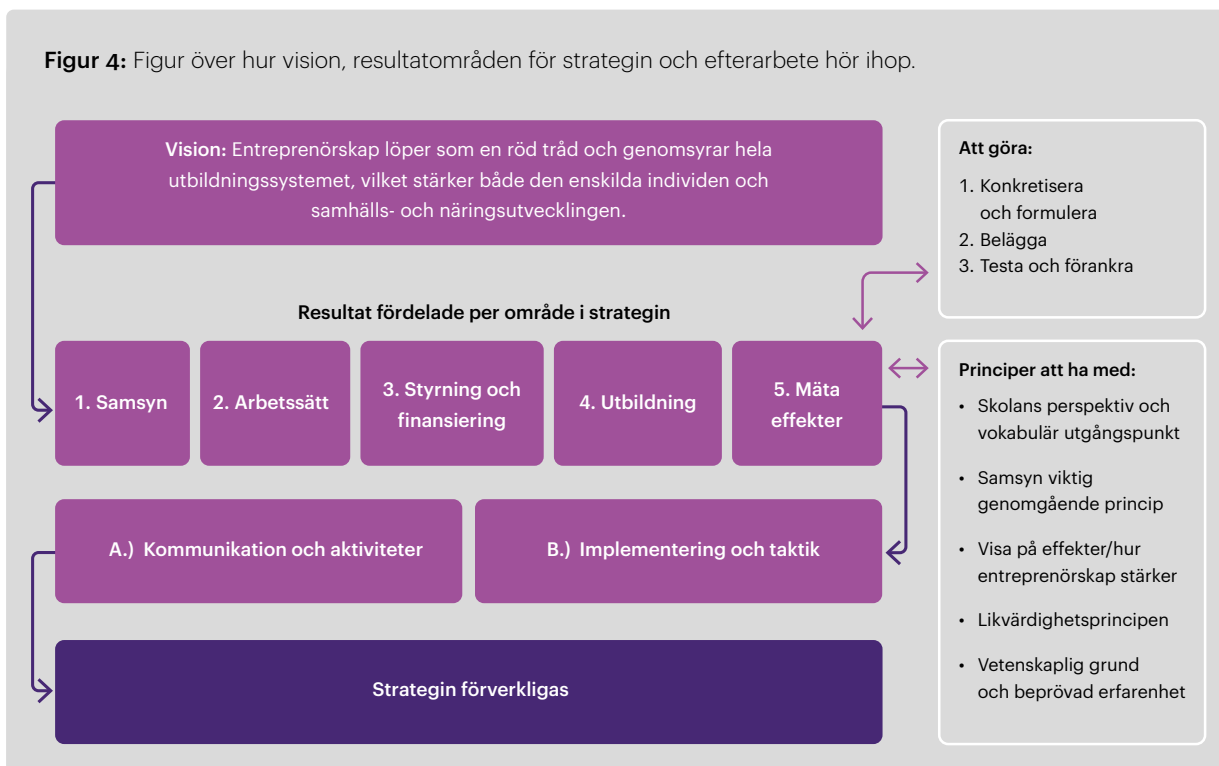
Vilka åtgärder krävs för att man ska lyckas med en ny strategi för entreprenörskap i skolan? Och i vilken ordning? Dessa frågor har diskuterats av arbetsgruppen mot bakgrund av ovanstående vision och mål. Som resultat har ett antal kritiska framgångsfaktorer definierats och fördelats områdesmässigt. Vi har identifierat fem områden, som diskuteras mer djupgående i efterföljande kapitel:

1. **Samsyn.** Hur ska entreprenörskap och beslättrade begrepp tolkas och användas praktiskt? Hur garanterar vi likvärdighet i undervisningen, oavsett huvudman, var skolan är belägen etc?
2. **Arbetsätt.** Hur ska elever, lärare, rektorer, huvudmän och andra berörda parter arbeta med strategin i praktiken?

3. **Styrning och finansiering.** Vem ser till att strategin implementeras och följs upp? Vem ska äga frågan om entreprenörskap i skolan? Hur ska relevanta insatser finansieras?
4. **Utbildning och kompetensutveckling av yrkeskåren.** Hur ska kunskap och praktik kring entreprenörskap i skolan förmedlas och levandehållas hos lärare och andra berörda?
5. **Mäta, följa upp och utvärdera arbete och effekter.** Hur ska mätning, uppföljning och utvärdering av strategin gå till?

När strategin så har satts behöver den både *kommuniceras* och *implementeras* praktiskt – arbetet är långtifrån över bara för att dokumentet har diskuterats fram, författats och beslutats. Grunden i läroplanerna behöver påtalas och ope-

Figur 4: Figur över hur vision, resultatområden för strategin och efterarbete hör ihop.



rationaliseras. Lärarnas viktiga roll kan inte nog framhållas i arbetet med att sprida och förverkliga en ny strategi, men strategin behöver förankras brett även utanför lärarkåren.

Vision, arbetsområden och efterarbete för strategin fördelar sig således enligt Figur 4 på föregående sida.

Målgrupper

Ett stort antal aktörsgrupper behöver involveras för att en ny strategi ska accepteras, vinna mark och komma till allmän tillämpning i hela skolan. Utan att göra anspråk på att kunna presentera en heltäckande lista vill projektet lyfta fram följande målgrupper:

- **Elever**, såsom varande de främsta mottagarna av en uppdaterad undervisning *genom, för och om* entreprenörskap i skolan.
- **Lärare**, som huvudförmedlarna av den nya strategin, liksom blivande lärare/lärostudierande.
- **Rektorer**, bland annat genom deras roll i att skapa förutsättningar för, leda och fördela arbetet i skolan.
- **Studie- och yrkesvägledare**, särskilt med tanke på deras nära koppling till det förestående arbetslivet.
- **Skolans huvudmän**, såväl kommuner som fristående huvudmän, genom att de bestämmer hur skolan ska arbeta, tillser att erforderliga resurser finns tillgängliga, kvalitetsutvecklar skolan, och ser till att eleverna når målen och att utbildningen följer de bestämmelser som finns.
- **Berörda beslutsfattare och tjänstemän på kommunal och nationell nivå**. Härvid avses inte bara utbildningspolitiska beslutsfattare och tjänstemän utan även representanter från flertalet andra politikområden.
- **Forskare och verksamhetsutvecklare inom utbildning, pedagogik, entreprenörskap, skolpolitik, skolledning och relaterade områden**.
- **Universitetskanslersämbetet (UKÄ)**, inte minst med tanke på lärarutbildningens vikt.
- **Det lokala och nationella näringslivet**, som mottagare av morgondagens yrkeskompetens, som experter på utveckling inom fält som teknik, ekonomi

och andra områden och som en naturlig del av skolans arbete med omvärlden.

- **Nätverk för organisationer som arbetar med entreprenörskap i skolan.**
- **Sveriges elevkårer**, dels genom representanter med utbildningsgranskande roll, dels genom elevkårernas roll som språkrör gentemot skolor och elever överlag.
- **Övriga aktörer inom skolvärlden.**

För att strategin ska komma till bred användning och tas på allvar behöver den ha en avsändare med tyngd. På samma sätt som i fallet med den tidigare strategin bör även en uppdaterad version tas fram i samarbete mellan flera politikområden. Utöver Utbildningsdepartementet och Näringsdepartementet, som tog fram den förra strategin, bör även Arbetsmarknadsdepartementet delta.

Avgränsningar

Både entreprenörskaps- och utbildningsområdet rymmer en mångfald begrepp och frågor som vi av utrymmes- skäl har valt att bortse från i denna rapport. Definitioner av exempelvis entreprenörskap och *entreprenöriellt lärande* diskuterades i tidigare kapitel, medan fördjupade diskussioner kring entreprenörskap och *hållbar utveckling, bildning, innovation* och andra begrepp kommer att föras i kapitlet om Samsyn.

Syftesdiskussionen kring entreprenörskap i skolan är riktad framför allt mot elevernas eget lärande och deras framtida förmågor, liksom lärarnas möjligheter att erhålla en utbildning som tillgodoser förväntningarna. Förtjänsterna för näringslivet, liksom för samhället i stort, behandlas väsentligt mer kortfattat.

Finansiärer

Arbetsgruppen har tillsatts och bedrivit sitt arbete inom ramen för IVAs Entreprenörskapsakademi. Projektet finansieras med anslag från Marianne och Marcus Wallenbergs Stiftelse och Erling-Perssons Stiftelse, samt med bidrag från IVAs jubileumsinsamling 2019.



Samsyn

»Av grundläggande betydelse är att en ny strategi måste säkerställa att arbetet med entreprenörskap blir likvärdigt för eleverna.«

Det finns många begrepp, otydliga formuleringar och vaga koncept i omlopp i anslutning till diskussionerna om entreprenörskap i skolan. Detta är olyckligt, och kan leda till att olika huvudmän och skolor i praktiken styr mot olika slutmål. Därmed äventyras likvärdigheten. I värsta fall prioriteras entreprenörskap ned eller bort, eftersom man ändå inte förstår begreppet eller finner det alltför "flummigt".

Vi behöver nå samsyn om vad kunskap och träning i entreprenörskap är, genom tydliga formuleringar och förklaringar i den nya strategin och i efterföljande kommunikation och implementering av den. Man behöver även klargöra hur entreprenörskap bidrar till lärande i andra ämnen och till samhället i stort för att lyfta begreppets status i skolan och omvärlden.

I den tidigare strategin beskrevs att "Entreprenörskap och företagande hänger nära samman. Entreprenörskap handlar om att utveckla nya idéer och att omsätta dessa idéer till något värdeskapande. Värdet kan skapas i företag, i offentlig verksamhet och i föreningslivet."²¹

Även om entreprenörskap och företagande nämns sida vid sida i den föregående strategin menar vi att det är viktigt att hålla isär de två begreppen.²² Entreprenöriella förmågor kan användas på många sätt i samhället. Att starta företag är ett viktigt syfte – men inte det enda. Etiska, demokratiska och empatiska aspekter av entreprenörskap bör lyftas, inklusive hur entreprenörskap kan möta behov och nyttja möjligheter i omvärlden, skapa social förändring och stimulera samarbete och gruppkänsla.

I utbildningskontexten behöver även entreprenörskapet följa ett mönster för progression – det vill säga, fördjupat och vidgat lärande allt eftersom skolgången fortskrider.

Progression

Optimalt sett ska eleverna känna att de utvecklar sina entreprenöriella förmågor allt eftersom, och att de får en allt större kapacitet och vilja att agera entreprenöriellt. På samma sätt behöver identifiering av elevens förmågor och förväntningarna från läraren höjas successivt, och mätnivåerna anpassas i linje med dem. Med andra ord behöver entreprenörskap i skolan föras in efter en tydlig modell för progression.

Progressionen behöver utvecklas för eleven utefter flera parametrar. Inte minst behöver komplexiteten öka gradvis. Därutöver behöver autonomi för eleverna utvecklas, när det gäller deras kunskapsinhämtning, tolkning och implementering av entreprenörskap. Även det ämnesspecifika fokuset bör fördjupas allt eftersom eleven fortsätter sin utbildning. Andra parametrar finns sannolikt, och bör inlemmas i en samlad definition och mätmodell för progression inom entreprenörskap. Med fördel kan man utgå från EntreComps modeller för progression.²³

21 Regeringskansliet, 2009, Strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet.

22 Entreprenörskapsprofessorn Per Davidsson menar exempelvis att företagande ska förstås utifrån kontext medan entreprenörskap ska förstås som ett fenomen, det vill säga skapande av nytt värde. Entreprenörskap kan då ske i flera olika kontexter, av vilka företagande endast utgör en. Davidsson, P., 2016, *Researching Entrepreneurship – Contextualization and Design* (New York: Springer).

23 Bacigalupo, M.; Kampylis, P.; Punie, Y.; Van den Brande, G., 2016, *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*, Luxembourg: Publication Office of the European Union.

Likvärdighet

Det framgår tydligt att skolan har ett uppdrag att föra in entreprenörskap i sin verksamhet. I dagsläget är det emellertid högst oklart i vilken utsträckning eleverna möts av entreprenörskap, utöver de få gymnasieprogram där det förekommer som specifikt ämne eller kurs.

Av grundläggande betydelse är att en ny strategi måste säkerställa att arbetet med entreprenörskap blir likvärdigt för eleverna. Detta gäller oavsett huvudman och skola och oavsett elevernas socioekonomiska och etniska bakgrund, uppväxtort, kön/könsidentitet och andra parametrar. Utifrån denna grundprincip behöver regeringen (eller myndighet på regeringens uppdrag) ge direktiv för hur entreprenörskap i skolan ska förstås och implementeras.

Ägarskap och vidarekommunikation

Om och när en gemensamt definierad bild av entreprenörskap kan förmedlas i skolorna kan begreppet och dess innebörd successivt spridas vidare till ett flertal nyckelmålgrupper. En realistisk tidsplan kan vara att **alla lärare senast år 2030 ska kunna beskriva hur de arbetar med entreprenörskap i skolan.** Vidare bör **alla elever genom hela sin utbildning kunna berätta om entreprenörskap och entreprenöriellt lärande,** enligt visionen. Målbilden bör sedan utvecklas även bortom 2030, eftersom entreprenörskap på intet sätt torde vara fullständigt infört i skolan redan till dess.

Skolan ska själv äga frågan om entreprenörskap inom utbildningsområdet. När så har fastställts kan och bör sedan en mångfald aktörer involveras och göras delaktiga i skolans entreprenöriella lärande. Begreppet och dess innebörd bör

spridas och levandegöras i olika former och på skiftande arenor – genom ”verktygslådor” i undervisningen, informationskampanjer, aktivitetsturnéer med mera.

Hållbart entreprenörskap, digitalisering och andra teman för entreprenörskap

Det är vanskligt och ofta direkt olämpligt i en övergripande strategi att styra entreprenörskap i skolan mot något avgränsat tematiskt område. Ett av få undantag som vi ändå vill lyfta är vår tids överlägset största, gemensamma utmaning – vikten av grön omställning och hållbar utveckling. I den mån någon särskild fråga bör genomsyra entreprenörskap i skolan bör det vara framtida miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet.

Även detta begreppspar har tidigare definierats av den danska Fonden for Entreprenørskab, som förstår det som följande:

Hållbart entreprenörskap är när innovativa förmågor, affärsförmågor och entreprenörskompetenser går hand i hand med gröna och hållbara värden, det vill säga när hållbarhet är inkluderat i ett, flera eller alla processer av den entreprenöriella verksamheten.²⁴

”Hållbarhet” anknyter här till Brundtlandkommissionens definition av hållbar utveckling, det vill säga när man *tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov.* Definitionen sätts i konkret tillämpning genom att man inom ramen för entreprenörskap balanserar ekonomisk vinning även med miljömässig (och social) nytta. En självklar referensram är FNs hållbarhetsmål, de globala målen.

²⁴ Fonden for Entreprenørskab, 2020, Entreprenørskab med formål Bæredygtigt entreprenørskab på de videregående uddannelser (<https://www.ffe-ye.dk/media/792754/entreprenoerskab-med-formaal-kortlaegning-og-inspirationskatalog-nov-2020.pdf>; hämtad 23 mars 2022). Egen översättning från danska.

I den mån man ska lyfta ytterligare tematiska mål med entreprenörskap kan man nämna *digitaliseringen* och dess effekter. Redan i skolans läroplaner nämns begreppet i anslutning till elevens förmåga att förstå hur digitaliseringen påverkar individens och samhällets utveckling.²⁵

En stor möjlighet med tematiserat entreprenörskap, och behandling av olika teman inom ramen för det entreprenöriella lärandet, är att det kan leda till väsentligt ökad elevmotivation. Olika teman kan introduceras i linje med ökad komplexitet, autonomi och ämnesspecifikt fokus, och på så sätt naturligt följa de i förväg framtagna riktlinjerna för progression i entreprenöriellt lärande.

Andra viktiga begrepp

Flera andra koncept är viktiga för att skapa gemensam förståelse kring läroplanens skrivningar om entreprenörskap, företagande och innovation. Skolverket listar ett antal på nationell och internationell nivå gällande utbildning. Bland de viktigaste finns:

- **Livslångt lärande.** Här avses allt lärande under en människas liv som syftar till att utveckla kunskaper, kompetens och färdigheter inom privatliv, samhällsliv och arbetsliv. Begreppet är välrepresenterat i alla styrdokument och har ytterligare lyfts i och med coronapandemin. Entreprenöriella förmågor möjliggör och är viktiga för livslångt lärande.
- **Omställning.** Hur förbereder man unga för en framtid där de som vuxna yrkesverksamma, frivilligt eller ofrivilligt, kan komma att behöva byta bana senare i livet? Entreprenörskompetens behövs inte minst eftersom arbetslivet och näringslivet är föränderliga.²⁶
- **Bildning.** Detta diskuterades på djupet redan i Skolverkets skrift *Bildning och kunskap* 1992. I sin grundläggande definition handlar begreppet om när man "åstadkommer något inte på förhand givet". "Bildning är något människor gör med sig, ett aktivt företag, utbildandet av förmågor och omdöme som gör friheten möjlig", förkunnar skriften vidare.²⁷
- **Innovation.** Ett närbesläktat begrepp till entreprenörskap. Definierades av IVAs projekt *Innovation för tillväxt* som när "kunskap omsätts till nya värden. Det handlar om att utveckla produkter, tjänster och organisationer i såväl privat som offentlig eller ideell/idéburen verksamhet. Det kan gälla allt från industrirobotar, betalningssystem och energieffektivisering till ledarskap, affärsmodeller och hälsovård."²⁸ Innan någonting utvecklas till en innovation behöver en entreprenör eller liknande lyfta den till en målgrupp och skapa en konkret användning för den.

25 Se exempelvis Skolverket, Fyra aspekter av digital kompetens (<https://tinyurl.com/4-aspekter>; hämtad 11 april 2022).

26 Omställningsförmåga på arbetsmarknaden är högt prioriterat – se exempelvis Arbetsmarknadsdepartementet och Utbildningsdepartementet, 18 mars 2022, Regeringen har beslutat om ett historiskt omställningspaket (<https://tinyurl.com/omstallningspaket>; hämtad 8 april 2022).

27 Hörnqvist, B., "Inledning", i Skolverket, 1992, *Bildning och kunskap* – särtryck ur läroplanskommitténs betänkande Skola för bildning (SOU 1992:94) (<https://tinyurl.com/bildning-kunskap>; hämtad 23 mars 2022).

28 Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), 2011, *Innovationsplan Sverige* – underlag till en svensk innovationsstrategi (<https://tinyurl.com/innovationsplan>; hämtad 23 mars 2022).



Arbetsätt – entreprenörskap i skolan

»En uppdaterad strategi för entreprenörskap i skolan behöver utgå från barnens och ungdomarnas prioriteringar och frågeställningar.«

Hur ska man som lärare, rektor och annan skolpersonal arbeta med entreprenörskap i skolan? Verksamheten hanteras ofta – om än skickligt och framgångsrikt – av olika externa organisationer. Men för att förverkliga visionen att skolan aktivt äger och driver entreprenörskapsarbetet måste detta, inklusive processer och metoder, internaliseras i skolans strategiska arbete. Hittills har gymnasielärare i entreprenörskap, liksom lärare som undervisar uttalat entreprenöriellt, tenderat att vara relativt ensamma på skolorna. Om och när en ny strategi för entreprenörskap i skolan sjösätts kan detta ändras, och entreprenörskap spridas och fördjupas väsentligt.

Vad ska utbildningen innehålla?

Arbetsgruppen menar att en uppdaterad strategi för entreprenörskap i skolan behöver **utgå från barnens och ungdomarnas prioriteringar och frågeställningar, samtidigt som de entreprenöriella förmågorna tränas medvetet och kontinuerligt under skolgången**. Därmed främjas relevansen, och motivationen hos eleverna ökar.

Eleverna behöver också ges möjlighet att arbeta utifrån ett *holistiskt perspektiv*, genom ämnesövergripande frågor och idéer som rör globala mål, innovation, samhällsutmaningar med mera. De behöver utmanas i att tänka nytt, pröva och ompröva sina idéer och därigenom utveckla förmågor som ger dem verktyg att ta sig an utmaningar och navigera i en föränderlig värld med självförtroende.

I ett samhälls- och arbetslivsperspektiv ska eleverna tränas till aktiva och kompetenta samhällsmedborgare (vilket till och med anges som syftet med utbildning enligt Skollagen).²⁹ För detta krävs ett löpande samarbete mellan skola och samhälle, inklusive närings- och föreningsliv. I denna process ges nya möjligheter för eleverna att visa och utveckla sina förmågor, samtidigt som samarbetet i sig skapar motivation och ger skolans ämnen ett sammanhang.

Form och metod

Undervisningsformerna har stor betydelse för hur man når ut med entreprenörskap. **Välplanerat, elevaktivt arbete är grundläggande, antingen genom enskilt arbete eller i grupp**. Entreprenörskapsforskaren Martin Lackéus lyfter *känslomässiga lärhändelser* som användbar metod. I begreppet ingår interaktion med omvärlden och att utifrån läroplanen arbeta med undervisningsintegrerade värdeskapande aktiviteter, liksom att få feedback från utomstående. Kunskapen om hur vi utbildar genom och för entreprenörskap är idag mycket ojämnt utbredd på landets skolor. Skolans personal behöver kunna samlas kring något för att arbetet ska bli framgångsrikt. Här behövs arbetslag och dialoggrupper tvärsöver flera skolämnen, exempelvis organiserade efter projekt på skolan. Entreprenörskap kan bland annat enkelt introduceras i teknikprojekt, såsom i designprocessen. Men det finns möjligheter i alla ämnen att arbeta med meningsfulla uppgifter som tränar entreprenöriella förmågor. Det behöver för övrigt inte vara entreprenörskap som är huvudrubriken, så länge det finns med i undervisningen.

På huvudmannanivå kan man utveckla entreprenörskap i skolan exempelvis genom gemensamma arenor, inklusive konferenser eller digitala plattformar. Goda exempel kan spridas, och tips kan ges på externa aktörer som kan involveras. Utveckling och kvalitetssäkring bör inlemmas tydligt i SKA (systematiskt kvalitetsarbete).

Även om Skolverket inte har i uppdrag att ta fram läromedel ger myndigheten riktlinjer om vad undervisningen ska innehålla. För att sätta den nya strategin i verket kan Skolverket också ta fram material med exempel på testade och beprövade läraktiviteter och undervisningsmetoder.

Det är viktigt att granskning av kommande läromedel i entreprenörskap prioriteras. En praxis behöver arbetas fram för vad som utgör bra läromedel och undervisning i entreprenörskap.

29 Sveriges Riksdag, Skollag 2010:800 (<https://tinyurl.com/skol-lag>; hämtad 24 mars 2022).



Styrning och finansiering

»Primärt ska skolan äga frågan om entreprenörskap inom utbildningsområdet.«

Grundläggande för att lyckas med en ny strategi för entreprenörskap i skolan är att tolkningen, implementeringen och uppföljningen av den sköts på ett adekvat sätt. Skolans verksamhet ska utgå från styrdokumentet.

Det finns ett stort behov av att koppla samman strategi och styrdokument, särskilt i läroplanerna. En sådan koppling ökar sannolikheten för att uppnå en likvärdig undervisning i alla skolor och kommuner. Uppdragen till Skolverket, huvudmännen och skolorna bör också förtydligas vad gäller exempelvis uppföljning och utvärdering av entreprenörskap i skolan. Samtidigt får strategin inte vara alltför detaljerad. Den måste vara tillräckligt generell för att fungera för olika nivåer och inriktningar av utbildning.

I detta sammanhang ska dock styrning som begrepp tolkas frikostigt. Det handlar alltså inte om att hämma eller kringskära skolornas möjligheter och frihetsgrader att arbeta genom, för och om entreprenörskap. Samtidigt är tydlig styrning nödvändig för att tillgodose principen om en likvärdig undervisning i alla skolor, så att inte entreprenörskap till exempel prioriteras ned eller bort.

Redan i dag ska alla elever i grund- och gymnasieskolan få ta del av entreprenörskap, men detta är dessvärre långt ifrån realiserat. Entreprenörskapsundervisning finns i ungefär hälften av skolorna.³⁰ Det som har avgjort är i stor ut-

sträckning huvudmännens, skolornas och lärarnas eget intresse. I korthet bygger arrangementet än så länge på att det finns eldsjälär.

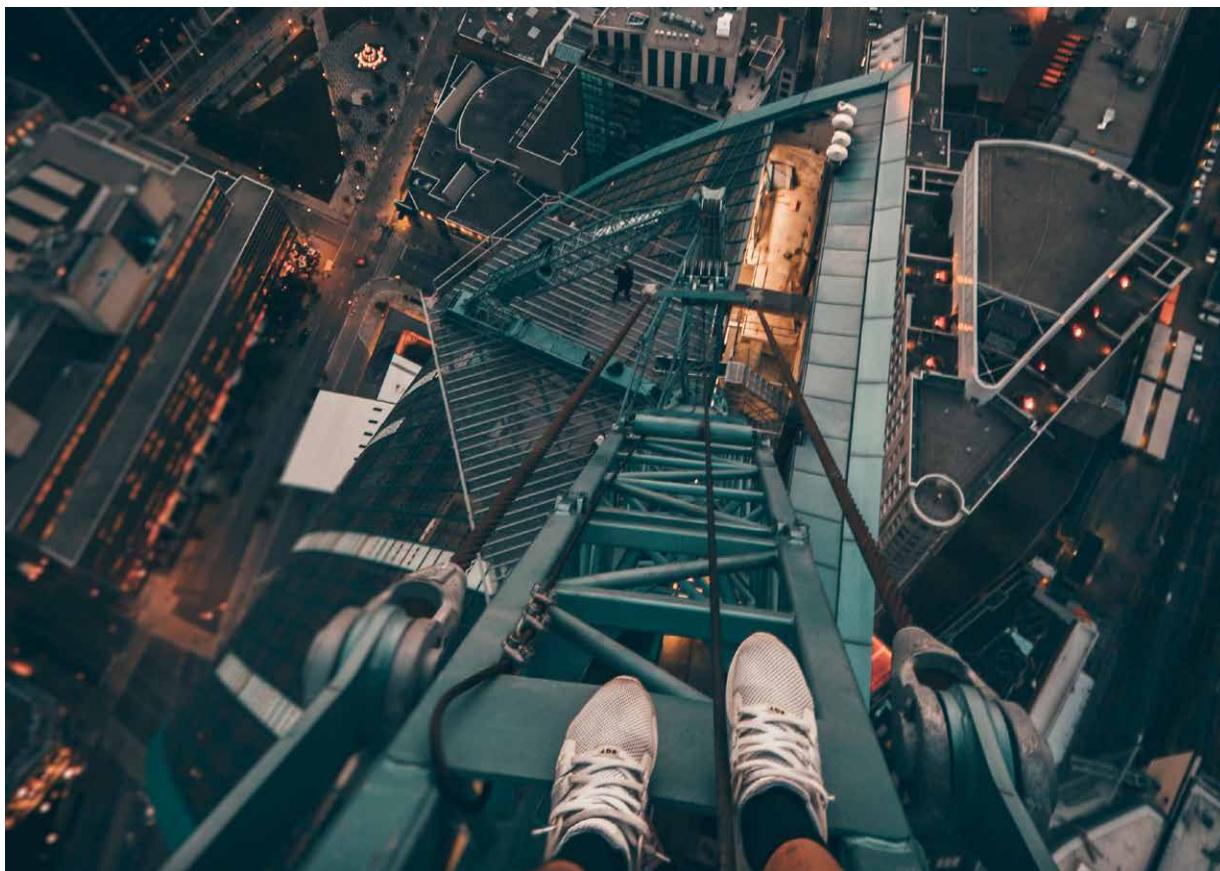
Vilka ska styra?

Frågan om entreprenörskap i skolan kräver engagemang i alla led i samhället och arbetslivet – från lärare, rektorer och studie- och yrkesvägledare till skolchefer och högsta politiska nivå. Såväl utbildningspolitiska som närings- och arbetsmarknadspolitiska företrädare för olika organisationer behöver involveras. Ökad kunskap om entreprenörskap i skolan och dess effekter måste göras tillgänglig, inklusive för kompetensförsörjningen lokalt och regionalt.

Primärt ska **skolan äga frågan om entreprenörskap inom utbildningsområdet**, med skolans huvudmän som ytterst ansvariga. Den tidigare strategin var inte tydlig på detta område.

På grundskolenivå ska Skolverket vara ansvarig tillämpande och uttolkande myndighet, samt ha resurser att erbjuda kompetensutveckling för professionen. Därutöver kräver entreprenörskap i skolan även engagemang från exempelvis Tillväxtverket, särskilt mot bakgrund av deras

30 Skolverket, 2010, Entreprenörskap i skolan – en kartläggning (<https://tinyurl.com/entreprenorskapskola>; hämtad 24 mars 2022).



verksamhet för entreprenörskap på regional nivå. Regionala projekt får ofta större genomslag än centrala och nationella. Dessutom kan de många gånger rymma fler pusselbitar.

Av särskild vikt är att rektorer dels skapar förutsättningar för lärare att planera, genomföra och utvärdera undervisning där entreprenöriella förmågor utvecklas hos eleverna, dels att de tillsammans med huvudmännen utvärderar arbetet i det systematiska kvalitetsarbetet (SKA). Därmed skapas ett instrument för fortsatt arbete kring entreprenörskap tillsammans med organisationer och näringslivet på orten.

Frågan måste dock utgå från skolans och lärarnas styrning. I dagsläget delegeras ofta ansvaret till organisationer som

arbetar med entreprenörskap i skolan. Det leder till att det snarare blir organisationernas syn på entreprenörskap som får råda, inte läroplanernas. Detta kan också skapa tomrum – när organisationerna inte används längre så riskerar arbetet med entreprenörskap att stanna av.

Efter att entreprenörskapet har förankrats på en skola kan andra aktörer involveras, på lokal skolnivå såväl som på nationell. Ifråga om samverkan med det omgivande samhället är även studie- och yrkesvägledarna centrala.

På universitetsnivå behöver Universitets- och högskolerådet (UHR) samt Universitetskanslersämbetet (UKÄ) involveras, inte minst genom lärarutbildningarnas centrala roll. Lärosätena samlar även nätverk för entreprenörutbildare och

andra sammanslutningar som sammanställer och sprider aktuell forskning kring entreprenörskap i högre utbildning samt utvecklar stödmaterial. Ett exempel är Nätverket för entreprenörskap i skolan och entreprenöriellt lärande (NESEL) vid Linnéuniversitetet.

Hur ska man styra?

Det finns en utmaning i att styra mot mål och resultat inom entreprenörskap i skolan, med dess fokus på praktiskt görande och problemlösning, särskilt eftersom skolan är decentraliserad.

I dagsläget finns ingen reell likvärdighet ifråga om entreprenörskap i skolan. Detta varierar väsentligt beroende på vilken huvudman (liksom vilken enskild skola, eller till och med vilken lärare) man möts av som elev. Vissa skolor profilerar sig aktivt mot entreprenörskap, andra behandlar ämnet endast i förbifarten, och åter andra knappast alls.

För att uppnå ökad likvärdighet behöver vi alltså tydligare styrning. Utifrån lika grundvillkor ska samtidigt enskilda elever och lärare ges tillfälle att förkovra sig inom entreprenörskap. På skol- och koncernnivå är det självfallet fortsatt välkommet med särskilt entreprenörskapsfokus, så länge likvärdigheten kring entreprenörskap garanteras på en grundläggande nivå i skolsystemet.

För att göra arbetet långsiktigt hållbart kan man peka bland annat på betydelsen av entreprenörskap i skolan för ökad måluppfyllelse och *kompetensförsörjning* i bred bemärkelse, liksom begreppets värde som *omställningskunskap* i ett snabbskiftande arbetsliv. Här kan styrning på politisk nivå göra så att mål på utbildningsområdet harmoniseras med relevanta mål inom närings- och arbetsmarknadspolitiken, och utvärdera måluppföljningen regelbundet.

Finansiering

En framgångsfaktor under 2010-talet och framåt har varit att regeringen varje år har budgeterat medel för entreprenörskap i skolan, oavsett partipolitisk sammansättning. Detta möjliggör ett långsiktigt arbete för entreprenörskap i både grundskolan och gymnasiet – liksom ”ringar på vatten” ute i samhälle och näringsliv. Organisationer specialiserade på entreprenörskap och enskilda huvudmän har också erhållit medel för att arbeta med frågan.

Styrande för att dela ut statsbidrag för entreprenörskap i skolan är förordning SFS 2011:192.³¹ **Om och när en uppdaterad strategi finns på plats behöver också en uppdatering ske av den förordning som styr statsbidragen**, eftersom denna ska följa hur man arbetar och talar om entreprenörskap i skolan. När strategin sedan ska sjösättas behöver skolans huvudmän också sannolikt ges extra resurser.

På utbildningsområdet är statliga medel och satsningar i form av lärarlyft för utbildning i entreprenörskap en god idé. Det är då av stor vikt att säkerställa att hela utbildningskedjan täcks in. Även organisationer som arbetar med entreprenörskap, företagande och innovation i skolan, bör inrymmas. Viktigt att påtala är dock att det är skolan som ska äga frågan och i första hand ges kraft och verktyg att lösa verksamheten själv, utifrån lokala och regionala behov och förutsättningar.

De medel som Skolverket får idag gällande aktiviteter kring entreprenörskap går i sin helhet till statsbidrag för entreprenörskap i skolan och för upphandling av tjänster för att stödja entreprenörskap i skolväsendet. Det innebär att myndigheten har ytterst begränsade resurser till kompetensutvecklingsinsatser för huvudmän, rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare. Om en ny och utvecklad strategi antas behövs insatser och finansiering för kompetensutveckling, liksom för kommunikation och implementering.

31 Sveriges Riksdag, Förordning (2011:192) om statsbidrag för entreprenörskap i skolan (<https://tinyurl.com/statsbidrag>; hämtad 31 mars 2022).



Utbildning och kompetens- utveckling av yrkeskåren

»Inom högre utbildning bör ett grundläggande krav vara att entreprenörskap läggs in tydligt i kursplanerna för utbildningsprogrammen för lärare.«

Det är av stor betydelse att entreprenörskap kommer in redan i lärarutbildningen. Många lärare vittnar dessvärre om bristfällig eller obefintlig utbildning i entreprenörskap. Detta gäller även senare i lärarnas yrkesliv, inklusive för fortbildningsinsatser. Frågan om utbildning och kompetensutveckling ingår tyvärr heller inte i den tidigare strategin.

När man implementerar entreprenörskap i skolan behöver lärare, rektorer och andra berörda professioner ges reell möjlighet att tillägna sig kunskaper på området och vidareförmedla dem till eleverna. Detta gäller såväl kunskapsmässig utbildning och kompetensutveckling (om och för entreprenörskap), som i form av pedagogiskt förhållningsätt och som metod (genom entreprenörskap).

För att lyckas krävs både utarbetat läromaterial och utvidgade samarbeten med en mångfald aktörer. Entreprenörskap behöver bli en del av lärarutbildningen, och redan verksamma lärare måste ges möjlighet till fortbildning i ämnet. Funktioner som förstelärare kan få nyckelroller för att implementera och katalysera utbildnings- och fortbildningsinsatser.

För att lyckas med att förtydliga och ytterligare implementera entreprenörskap i skolorna krävs också fördjupad kunskap om frågan hos våra folkvalda och bland tjänstemän på nationella, regionala och lokala myndigheter. Kunskaper och prioriteringar hos representanter från olika delar av samhället förstärker och inspirerar andra delar i växelverkan för framtida utveckling. I slutänden höjs kännedomen och förbättras attityderna kring entreprenörskap i samhället i stort.

Ännu en pålaga – eller en möjliggörare?

Lärarnas vardag är krävande, med förväntningar på såväl vederhäftiga ämneskunskaper som god didaktisk kompetens. Till detta kommer krav på ordning i klassrummet, kompetens för att förebygga och ingripa mot mobbing, kommunikation mot vårdnadshavare och åtskilliga andra uppgifter. "Hur ska jag hinna med entreprenörskap också?" och "Jag är ju mattelärare, måste jag undervisa i entreprenörskap?" är exempel på berättigade invändningar från lärarkåren till Skolverket.

För att bemöta farhågorna behöver man kontextualisera entreprenörskap och återknytta till den bredare förståelsen av begreppet. **Entreprenörskap i skolan utgör ett grundverktyg för att stärka lärandet överlag. Det ska inte bara läggas in som en enskild aktivitet utan pågå kontinuerligt. Det ska inte behandlas isolerat utan göras relevant i förhållande till skolämnen.** Det kan gälla alltifrån att ta en idé till handling för att uppnå globala mål i Agenda 2030 eller att hjälpa en lokal företagare att ordna en utställning på det lokala biblioteket. Entreprenörskap ska kännas på riktigt, och inbegripa andra mottagare av resultatet.

Genom att prioritera strategin högt från politiskt håll förenklas arbetet med att på nytt definiera och implementera entreprenörskap i skolorna, och lärarnas möjligheter att planera, genomföra och utvärdera undervisning. För arbetet krävs samordning mellan samtliga berörda departement, särskilt Utbildnings-, Närings- och Arbetsmarknadsdepartementen.

Läroarbetsutbildning, kompetensutveckling, kursmaterial

Särskilt på gymnasienivå checkas ofta entreprenörskap av som ett avgränsat moment i samband med externa organisationers verksamhet för att främja nyföretagande. Men alla elever läser inte ämnet entreprenörskap, eller kursen *Entreprenörskap och företagande*. De riskerar därför att sakna möjligheter att utveckla kunskaper och förmågor som främjar entreprenörskap. Entreprenörskap i skolan ska, enligt läroplanen, genomsyra även annan undervisning, vilket ställer mer långtgående förväntningar på lärarna.

Inom högre utbildning bör ett grundläggande krav vara att entreprenörskap läggs in tydligt i kursplanerna för utbildningsprogrammen för lärare, rektorer, studie- och yrkesvägledare med fler relevanta yrkeskårer. Redan utbildade yrkesverksamma bör ges kompetensutveckling eller vidareutbildning. För att hålla liv i kunskaperna bör kurspaket för fortbildning erbjudas. Samtliga utbildningar bör genomföras tvärvetenskapligt. Betydelsen av entreprenörskap som medel för att nå mål såsom samhällsutveckling, omstrukturering och hållbar utveckling bör understrykas, liksom dess effekt för att stärka lärande i andra ämnen.

En viktig möjlighet för Skolverket att visa hur entreprenörskap ska inlemmas i undervisningen är att ta upp frågan i det kommentarmaterial som följer med läroplanerna. Därtill krävs också mer ämnesövergripande exempel och material. Det är avgörande att enskilda lärare inte lämnas ensamma att tolka och genomföra uppgiften att föra in entreprenörskap i skolan – begreppet behöver konkretiseras, harmoniseras och beskrivas i handledningar och läromedel. Skolverket behöver även ha finansiella och andra möjligheter att sörja för kompetensutvecklingsinsatser för samtliga skolformer, tillsammans med lärosäten och andra aktörer.

Även i anslutning till läroarbetsutbildningen behöver frågan om likvärdighet kring entreprenörskap i skolan diskuteras. Om inte instrument för bedömning och uppföljning finns är det alltför lätt att som lärare prioritera bort entreprenörskap helt från undervisningen.

Arbetsgruppen har återkommande betonat vikten av att samskapa för morgondagens entreprenörskap i skolan. Med utgångspunkt hos de som redan arbetar framgångsrikt med entreprenörskap i skolan kan lärare, rektorer, huvudmän, skolutvecklare, politiker, tjänstemän och andra samlas och tillsammans utarbeta utvecklade läromedel och visa på goda exempel

Utöver fysiska läromedel och lärarmaterial behövs metodstöd, utvecklade undervisningsrutiner, diskussionsmaterial och andra verktyg i läroarbetsutbildningen. Här finns redan många bra initiativ att inspireras av.

De många skolnära organisationer som arbetar med frågan kan bistå i uppgiften att utveckla och sprida materialet. En portal eller resursbank med goda exempel, tips och verktyg skulle därutöver vara mycket betydelsefull. Rapporter påpekar att det finns mycket kunskap kring entreprenörskap i skolan som inte delas.³² *Pilotskolor* kan gå i bräschen, för att sedan fler skolor ska kunna följa efter. En möjlighet är att etablera en myndighetsknuten eller tvärsektorieell funktion för stöd och resurser till lärare i tillämpningen av entreprenörskap i skolan, inklusive spridande av best practice.

En utvecklad läroarbetsutbildning

Hur ska entreprenörskap inlemmas i läroarbetsutbildningen på ett mer konkret sätt? Ett förslag är att förmedla både teori kring entreprenörskap och entreprenöriella förmågor

32 EU-kommissionen, Genomförandeorganet för små och medelstora företag, Lilischkis, S., Tømmerbakke, J., Melleri, M., et al., 2021, A guide to fostering entrepreneurship education. Five key actions towards a digital, green and resilient Europe.



samt didaktisk metod genom den så kallade utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) i lärarutbildningen. Denna ingår i alla lärarutbildningar och garanterar en gemensam kunskapsbas inom sju centrala områden. Förslagsvis kan entreprenörskap samordnas med frågor såsom hållbar utveckling, digitalisering, demokrati med fler nyckel-frågor. Utbildningen ska granskas av Universitetskanslers-ämbetet (UKÄ).

Rektorerna har en avgörande roll för att entreprenörskap sprids i undervisningen på skolan. **I rektorsutbildningen bör därför en modul på temat "att leda och organisera entreprenörskap i skolan" läggas in.**

Studie- och yrkesvägledares kompetens kring entreprenörskap behöver tillvaratas, samtidigt som deras egen utbildning och kompetensutveckling bör uppdateras avseende denna fråga. Kompetensutveckling kan även erbjudas skolans huvudmän, såväl kommunala som privata.

Vidareutvecklingen av entreprenörskapsutbildning för lärare och övrig skolpersonal bör följas noggrant genom forskning, gärna i form av följeforskning vid ett antal pilotskolor. Viktiga parametrar att undersöka är bedömning av lärarnas och elevernas kompetens samt samspelet mellan kunskap och förmågor. Lämpligt avstamp för forskningsprojekt kan vara EUs EntreComp-koncept.



Mäta, följa upp och utvärdera arbete och effekter

»Ett mål med en strategi för entreprenörskap i skolan bör vara att det ska gå att studera och värdera vilka kunskaper och förmågor som eleverna har tillgodogjort sig.«

Många frågor i skolan riskerar att prioriteras ned på grund av att de inte i tillräcklig utsträckning går att utvärdera i form av betyg på samma sätt som kursämnen. Entreprenörskap löper onekligen en sådan risk.

Samtidigt behöver vi kunna mäta och synliggöra de kompetenser som är kopplade till entreprenörskap som eleverna har tillgodogjort sig och visa på elevens utveckling. Lärandemål kring entreprenörskap behöver formuleras samt kopplas till olika stadier av en utbildning. Som för andra tematiska områden bör inte några medel delas ut till skolorna relaterat till entreprenörskap innan vi vet hur det tillämpas och följs upp.

Gemensamma och noggrant efterföljda system för mätning och utvärdering har också en direkt koppling till likvärdighetsprincipen. Om det inte finns några riktlinjer för hur entreprenörskap i skolan tillgängliggörs kan elever i olika skolor mötas av väsentligt olika kvalitet, vilket strider mot principen om likvärdighet i utbildningen.

I dagsläget finns dock svårigheter med att mäta och ta fram korrekt statistik. Huvudmän vet inte alltid vad lärarna gör. Lärarna utbildar i sin tur eleverna på många sätt som kopplar till entreprenörskap, utan att det presenteras så. För att förbättra möjligheterna att mäta behöver de definitioner som tidigare har diskuterats fastställas och implementeras.

Innan nya riktlinjer för mätning och utvärdering kan antas behöver de göras till föremål för noggrann och inklude-

MÖJLIGA MÄT- OCH UTVÄRDERINGSMETODER BLAND MÅNGA

I avsaknad av ett betyg i entreprenörskap finns många alternativa metoder för bedömning, uppföljning och utvärdering. *Självskattning* kan vara en sådan, det vill säga att ställa frågan hur eleven ser på sina entreprenöriella förmågor efter genomgången arbete.

Kartläggningsverktygen LIKA från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har undersökt hur långt skolor har kommit när det gäller digitalisering. Det är ett självskattningsverktyg där lärare och rektorer har svarat på ett antal frågor och där resultaten har slagits ihop till en samlad bedömning. Objektiva kriterier att ta ställning till har blivit ett underlag för intern diskussion.* Ett likartat verktyg torde vara möjligt att utveckla även för entreprenörskap i skolan. Ansatser saknas inte: entreprenörskapsforskaren Martin Lackéus har till exempel utformat ett skattningsverktyg som undersöker i vilken grad eleverna arbetar för att skapa värden för andra.** Som inspiration för utformningen av verktyget har Lackéus använt SKA-modellen.

* Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), 2022, Skattningsverktygen LIKA (<https://tinyurl.com/skattningsverktygen>; hämtad 23 mars 2022).

** Lackéus, M., 2022, *Den värdeskapande eleven: En handbok för meningsfullt lärande i skolan*, Lund: Studentlitteratur.

rande dialog med berörda parter, särskilt med skolorna själva. Denna rapport pekar på behovet, men ägarskapet över mätning och utvärdering måste ligga ute i verksamheten.

Progression och mätning på olika nivåer

Med undantag för ett litet antal yrkesprogram och för det högskoleförberedande yrkesprogrammet existerar inte entreprenörskap som eget ämne eller egen kurs på gymnasieskolan eller grundskolan. Men om man ser entreprenöriellt lärande som en del av skolarbetet kan och bör begreppet få genomsyra betygsättningen ytterligare.

En nyckel till utvärdering kan vara progression. Genom att man definierar vad eleverna ska lära sig och träna på respektive nivå får lärare tydliga riktlinjer för vad de ska fokusera på. Viktigt är dock att läraren måste få *märka* dessa tillsammans med eleverna och inte bara mäta. I dagsläget utgör annars alltför långtgående krav på gradering och numerisk mätning en stor pålaga inom skolan.

Ett komplement, eller alternativ, är att mäta om och hur *skolorna arbetar med entreprenörskap*. Använt som alternativ till bedömning på elevnivå torde ett sådant mätsystem emellertid kräva att riktlinjerna för utvärdering av skolans verksamhet kring entreprenörskap är mer utförliga. Men genom att integrera arbetet i SKA kan skolornas verksamhet kring entreprenörskap bli en naturlig del av kvalitetsledningen.

På praktisk nivå bör man skriva handlings- och aktivitetsplaner för kommuner och privata huvudmän – annars kan man inte utvärdera arbetet eller beskriva hur progressionen ska ske. Ett sådant arbete syftar även till att synliggöra internt hos huvudmännen att de har ett ansvar att föra in och utvärdera entreprenörskapet praktiskt i utbildningsarbetet. Exempelvis Thorénggruppen och Vindelns kommun har gjort just detta. Planerna knyts till progressionen och listar praktiskt hur man ska arbeta med entreprenörskap i olika årskurser. Man behöver inte ha 290 olika handlingsplaner (för varje kommun i landet) – däremot behöver nog

själva aktiviteterna se olika ut runt landet, ända ner på enskild skolnivå.

Oavsett val av utvärderingsinstrument är det tillrådligt att integrera utvärdering av entreprenörskapsutbildning i befintliga system och strukturer, för att undvika att separata och i värsta fall icke kompatibla modeller tas fram och används.

Mål för mätningen

Ett mål med en strategi för entreprenörskap i skolan bör vara att det ska gå att studera och värdera vilka kunskaper och förmågor som eleverna har tillgodogjort sig.

För ämnet entreprenörskap finns redan kunskapskrav i vissa gymnasieprogram. Det finns i övrigt anledning att vara försiktig med ytterligare kunskapskrav och i stället mäta hur eleverna ligger till i andra ämnen, samt att undersöka hur de ser på sig själva.

På lärarnivå bör grundskollärare och i viss mån förskollärare ha kunskap och färdigheter i att undervisa "genom" entreprenörskap, på gymnasienivå dessutom "för" entreprenörskap och, särskilt på universitetet, även "om" begreppet. Dessutom bör rektorers och skolchefers kunskaper bedömas. En ytterligare mätning är när skolans huvudmän pratar om entreprenörskap – vilka effekter ger det för skolutveckling, undervisning, elevintresse, koppling till omgivande samhälle med fler parametrar?

Tillsyn och kvalitetssäkring

Skolinspektionen har i dagsläget inte något tillsyns- eller kvalitetssäkringsuppdrag kring entreprenörskap i skolan. Däremot inspekterar de verklighetsbaserad undervisning på främst yrkesinriktade linjer samt undervisning som rör skola och arbetsliv – och där kan entreprenörskap komma in. Enskilda granskningar från myndigheten har också genomförts av eleverbeten inom entreprenörskap på högskoleförberedande program. Dessa har visat på otillräcklig uppfyllnad av kunskapskriterierna hos elever som gjort



sådana arbeten jämfört med merparten av de elever som genomfört elevarbeten inom andra ämnen. Detta behöver tas på allvar och följas upp löpande.³³

Ett utvidgat uppdrag för Skolinspektionen kring entreprenörskap kan kopplas till *kompetensförsörjning i samhället*. Därmed skulle myndighetens uppdrag göras mer relevant för flertalet aktörer.

För kvalitetssäkring på skol- och huvudmannnivå kan en möjlighet vara att föra in frågor i SKA. Ett mål för tillsyn och kvalitetssäkring av entreprenörskap i skolan är därför att **entreprenörskap lyfts in i respektive huvudmans SKA-arbete och följs upp löpande.**

Nästa steg

När framgångsrika metoder och praktiker har identifierats bör de spridas och beforskas ytterligare. Kvalitetsgranskning och på sikt ett system för certifiering kan introduceras löpande – särskilt för gymnasieskolor som aktivt profilerar sig kring entreprenöriella förmågor.

Skolor som arbetar förtjänstfullt med entreprenörskap bör lyftas upp och ges utrymme att berätta vad de anser gör att de lyckas. Ju fler förebilder som finns, desto fler skolor kommer att vilja ta efter.

³³ Skolinspektionen, 2015, Alla redo för högskolan? En granskning av gymnasiearbetets rapporter och genomförande 2014 (<https://tinyurl.com/redo-for-hogskolan>; hämtad 24 mars 2022).



Sammanfattning och slutsatser

»Det är av yttersta vikt att uppnå en bred och sektorsövergripande uppslutning kring entreprenörskap i skolan.«

Bakgrund

I maj 2009 antog regeringen en *Strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet*. Det var ett initiativ som belyste en fråga av stor betydelse för skola och samhälle. Entreprenörskap i skolan behöver lyftas upp och göras lättförståeligt och tillgängligt för alla elever, för lärare, rektorer, studie- och yrkesvägledare och huvudmän. Begreppet behöver genomsyra lärande i andra ämnen och annat skolarbete. Möjligheterna att göra entreprenörskap relevant i förhållande till andra moment i skolan – liksom till det omgivande samhället och vår tids stora globala utmaningar – bör utvecklas.

Vidare behöver entreprenörskapets betydelse som kompetens för omställning och dess bidrag till ett livslångt lärande betonas. På ett högre plan behöver vi använda entreprenörskap för att främja kompetensförsörjning och bidra till andra värden i samhället.

En ny strategi för entreprenörskap i skolan

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademiens (IVA) Entreprenörskapsakademi anser nu tiden mogen för att ta fram ett förslag till en ny och utvecklad strategi. En arbetsgrupp med erfarna representanter för skolvärlden, myndigheter, forskning, näringsliv och civilsamhället har under hösten 2021 och våren 2022 därför arbetat fram denna rapport med underlag till en utvecklad strategi.

Arbetsgruppens vision har varit: **Entreprenörskap löper som en röd tråd genom hela utbildningssystemet och stärker både den enskilda individen och samhälls- och näringsutvecklingen.**

Fundamentalt för utvecklingen av en ny strategi är principen att skolan ska erbjuda en *likvärdig* utbildning till alla elever, oavsett parametrar som till exempel socioekonomisk och etnisk bakgrund, uppväxtort och kön/könsidentitet. Alla elever ska nås av entreprenörskap i skolan, enligt en gemensamt överenskommen definition och i form av en kontinuerlig närvaro under hela skolgången – inte bara vid enstaka tillfällen. Även om vissa skolor, särskilt på gymnasienivå, idag aktivt profilerar sig kring entreprenörskap finns det andra som knappt använder sig av begreppet alls. Detta måste åtgärdas.

I en brett förankrad, gemensam definition av vad vi menar med entreprenörskap behöver vi samtidigt bredda innebörden till att även omfatta andra aspekter än företagande. Entreprenörskap behöver lyftas i relation till entreprenöriella förmågor för att tydligt spegla det EU definierar som entreprenörskompetens. Entreprenörskap i skolan ska handla om att lära genom, för och om entreprenörskap.

En tydligare modell för *progression* kring entreprenörskap i skolan måste också etableras och kommuniceras hos lärare, rektorer och huvudmän.

Genom att koppla entreprenörskap i skolan till samhällsutmaningar och aktuella utvecklingstrender, såsom de globala målen för hållbar utveckling, digitaliseringen och andra nyckeltema blir undervisningen extra relevant och lärarna uppnår större elevmotivation.

När det gäller styrning och ägarskap ska det vara tydligt att skolan äger frågan om entreprenörskap inom undervisningsområdet. Skolans perspektiv och vokabulär ska vara centrala i strategi och implementering. Uppdrag för genomförande behöver förtydligas, till skolorna såväl som till huvudmännen och Skolverket och andra myndigheter. Politiskt bör entreprenörskap i skolan samförvaltas av



Utbildningsdepartementet, Näringsdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet. Det är av yttersta vikt att uppnå en bred och sektorsövergripande uppslutning kring entreprenörskap i skolan. I slutänden kan politisk styrning i bästa fall göra så att mål på utbildningsområdet harmoniseras med relevanta mål inom närings- och arbetsmarknadspolitiken – och sedan utvärdera måluppföljningen regelbundet.

Utbildning och kompetensutveckling av lärare, rektorer, studie- och yrkesvägledare med fler relevanta yrkesgrupper måste uppdateras och förstärkas avseende entreprenörskap i skolan. Arbetssätt för att implementera begreppet tydligare i undervisningen behöver utvecklas löpande, inte minst i samverkan med omgivande samhälle och näringsliv.

Uppföljnings-, utvärderings- och kvalitetssäkringsarbetet är centralt för att utveckla och dra nytta av entreprenörskap i skolan. Här behövs gemensamt definierade och beslutade riktlinjer. Det är emellertid viktigt att entreprenörskap inte blir ytterligare en mät punkt för lärarna i en redan ansträngd

arbetsituation – fokus bör istället ligga på huvudmännens kvalitetssäkring, gärna inom ramen för SKA, liksom självskattning med fler modeller. Entreprenörskap måste också märkas och kännas, inte enbart mätas.

Det fortsatta arbetet

Förevarande inspel utgör inte ett förslag till ny strategi för entreprenörskap i skolan. Det är däremot ett bidrag inför en återuppväckt process för en ny strategi. Innan en sådan skulle kunna antas är det av avgörande betydelse att andra relevanta parter bjuds in för att diskutera hur entreprenörskap i skolan ska förstås, gestaltas och fyllas med innehåll. Uppdraget för detta bör ligga hos regeringen.

När sedan en ny strategi för entreprenörskap i skolan har diskuterats fram, beslutats och implementerats kan vi återigen flytta denna avgörande fråga högt upp på dagordningen. Därmed kan begreppet främjas på ett sätt som tjänar elever och samhälle långt in i framtiden.





Appendix

Referenser

Genomförda möten
och deltagare

Referenser

Forskning och övrig litteratur

Alwall, J. och Lelinge, B., 2016, *Mot gemensamma mål – Om entreprenöriellt lärande som gränsöverskridande arbetsmetod*, Malmö högskola och Ängsdals skolor AB.

Axelsson, K., Haglund, A. och Hägglund, S., 2019, "Developing Entrepreneurial Skills in Compulsory Education – Initial Challenges with Which, How and Progression", vid *ECSB Entrepreneurship Education (3E) Conference 2019 – Entrepreneurial Bridging* (<http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1382762&dsid=7366>; hämtad 8 april 2022).

Bacigalupo, M.; Kampylis, P.; Punie, Y.; Van den Brande, G., 2016, *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*, Luxembourg: Publication Office of the European Union.

Davidsson, P., 2016, *Researching Entrepreneurship – Contextualization and Design*, New York: Springer.

Drucker, P. F., 1985, "Entrepreneurial strategies" i *California Management Review*, vol. 27(2), ss. 9–25.

EU-kommissionen, Genomförandeorganet för små och medelstora företag, Lilischkis, S., Tømmerbakke, J., Melleri, M., et al., 2021, *A guide to fostering entrepreneurship education. Five key actions towards a digital, green and resilient Europe*.

Fonden for Entreprenørskab, 2020, *Entreprenørskab med formål Bæredygtigt entreprenørskab på de videregående uddannelser* (<https://www.ffe-ye.dk/media/792754/entreprenørskab-med-formaal-kortlaegning-og-inspirationskatalog-nov-2020.pdf>; hämtad 23 mars 2022).

Gartner, W.B., 1 april 1988, "Who Is an Entrepreneur? Is the Wrong Question", i *American Journal of Small Business*, vol. 12(4), ss. 11–32.

Hannon, P. D. 1 maj 2005, "Philosophies of enterprise and entrepreneurship education and challenges for higher education in the UK", i *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, vol. 6(2), ss. 105–114.

Hörnqvist, B., "Inledning", i Skolverket, 1992, *Bildning och kunskap – särtryck ur läroplanskommitténs betänkande Skola för bildning* (SOU 1992:94).

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), 2011, *Innovationsplan Sverige – underlag till en svensk innovationsstrategi* (<https://issuu.com/iva-publikationer/docs/innovationsplan-sverige>; hämtad 23 mars 2022).

Lackéus, M., et al., "Bridging the traditional-progressive education rift through entrepreneurship", i *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, Vol. 22 No. 6, 2016, ss. 777–803.

Lackéus, M., 2022, *Den värdeskapande eleven: En handbok för meningsfullt lärande i skolan*, Lund: Studentlitteratur.

Lackéus, M. och Sävetun, C., 2016, *Entreprenöriell utbildning som värdeskapande lärande – en tredje väg? – En effektstudie av värdeskapande lärande på uppdrag av Skolverket*, Chalmers (<http://vcplis.com/wp-content/uploads/2016/12/Entrepren%C3%B6riell-utbildning-som-v%C3%A4rdeskapande-l%C3%A4rande-en-tredje-v%C3%A4g-Lackeus-S%C3%A4vetun.pdf>; hämtad 31 mars 2022).

Leffler, E., 28 februari 2014, "Enterprise Learning and School Subjects – A Subject Didactic Issue?" i *Journal of Education and Training*, vol. 1(2), ss. 15–30.

Leffler, E., 1 mars 2009, "The many faces of entrepreneurship: A discursive battle for the school arena", i *European Educational Research Journal*, vol. 8(1), ss. 104–116.

OECD, 2021, *Beyond Academic Learning: First Results from the Survey of Social and Emotional Skills* (<https://www.oecd.org/education/cei/social-emotional-skills-study/beyond-academic-learning-92a11084-en.htm>; hämtad 29 mars 2022).

OECD, 2018, *PISA 2018 Results (Volume VI): Are Students Ready to Thrive in an Interconnected World?* (<https://www.oecd.org/pisa/publications/pisa-2018-results-volume-vi-d5f68679-en.htm>; hämtad 29 mars 2022).

Partanen, P., 2019, *Att utveckla förmågor på vetenskaplig grund i skolan*, Skolutvecklarna Sverige.

Regeringskansliet, 2009, *Strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet*.

Skolinspektionen, 2015, *Alla redo för högskolan? En granskning av gymnasiearbetets rapporter och genomförande 2014* (<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-be-slut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2015/gymnasiearbetet/gymnasiearbetet-rapport.pdf>; hämtad 24 mars 2022).

Skolverket, 2010, *Entreprenörskap i skolan – en kartläggning* (<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a658c03/1553962279504/pdf2392.pdf>; hämtad 24 mars 2022).

Svanelid, G., 2014. *De fem förmågorna i teori och praktik: boken om The Big 5*, Lund: Studentlitteratur.

Lagtexter

Europeiska unionens råd, 2018, *Rådets rekommendation av den 22 maj 2018 om nyckelkompetenser för livslångt lärande (text av betydelse för EES; 2018/C 189/01)* ([https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=PL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=PL); hämtad 31 mars 2022).

Sveriges Riksdag, *Förordning (2011:192) om statsbidrag för entreprenörskap i skolan* (https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2011192-om-statsbidrag-for_sfs-2011-192; hämtad 31 mars 2022).

Sveriges Riksdag, *Skollag 2010:800* (https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800; hämtad 24 mars 2022).

Läroplaner

Skolverket, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr11)* (<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>; hämtad 30 mars 2022).

Skolverket, *Läroplan för gymnasieskolan (Gy11)* (<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/laroplan-gy11-for-gymnasieskolan>; hämtad 30 mars 2022).

Skolverket, *Läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12)* (<https://www.skolverket.se/undervisning/vuxenutbildningen/komvux-gymnasial/laroplan-for-vux-och-amnesplaner-for-komvux-gymnasial/laroplan-lvux12-for-vuxenutbildningen>; hämtad 30 mars 2022).

Presentationer

Kalle Airo, co-director och medgrundare, Aalto Ventures Program (AVP) vid Aalto-universitetet, vid webinarium arrangerat av IVAs Entreprenörskapsakademi, 17 november 2022 (<https://www.iva.se/publicerat/entreprenorskaps-i-utbildning-ger-bättre-resultat-i-alla-amnen/>; hämtad 30 mars 2022). Minna Melleri, JA Europe, och Jarle Tømmerbakke, JA YE Norway, presentation, 11 oktober 2021.

Webbresurser och övriga källor

Arbetsmarknadsdepartementet och Utbildningsdepartementet, 18 mars 2022, *Regeringen har beslutat om ett historiskt omställningspaket* (<https://www.regeringen.se/presmeddelanden/2022/03/regeringen-har-beslutat-om-ett-historiskt-omstallningspaket/>; hämtad 8 april 2022).

EntreComp Europe, *About* (<https://entrecompeurope.eu/about/>; hämtad 24 mars 2022).

EU-kommissionen, *EntreComp: The entrepreneurship competence framework* (<https://ec.europa.eu/jrc/en/entrecomp>; hämtad 9 april 2022).

Regeringskansliet, 2009, *Strategi för entreprenörskap inom utbildningsområdet*.

Skolverket, *Arbeta med entreprenörskap, företagande och innovationstänkande i gymnasieskolan* (<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/arbete-med-entreprenorskap-foretagande-och-innovationstankande-i-gymnasieskolan>; hämtad 8 april 2022).

Skolverket, *Fyra aspekter av digital kompetens* (<https://www.skolverket.se/om-oss/var-verksamhet/skolverkets-prioriterade-omraden/digitalisering/fyra-aspekter-av-digital-kompetens>; hämtad 11 april 2022).

Skolverket, 2015, *Skapa och våga – Om entreprenörskap i skolan* (<https://www.skolverket.se/download/18.6bfa6ca41169863e6a65b5e7/1553966011080/pdf3394.pdf>; hämtad 31 mars 2022).

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), 2022, *Skattningsverktygen LIKA* (<https://skr.se/skr/skolakulturfridid/forskola/grundochgymnasieskola/digitaliseringskola/metoderochvagledningar/skattningsverktygenlika.1749.html>; hämtad 23 mars 2022).

The National Consortium for Entrepreneurship Education (<https://www.entreed.org/>; hämtad 8 april 2022).

UNESCO och UNEVOC, *Entrepreneurship in TVET* (<https://unevoc.unesco.org/bilt/BILT+-+Entrepreneurship+in+TVET>; hämtad 25 augusti 2022).

Genomförda möten och deltagare

Processen för att ta fram ett underlag till en ny strategi för entreprenörskap i skolan tilldrog sig under perioden september 2021 till april 2022. Ett flertal seminarier och dialogmöten genomfördes, enligt nedanstående schema.

Seminarier och dialogmöten

Let's talk intrapreneurship #1 – öppet seminarium 26 augusti 2021 med Erik Ekudden, Group Chief Technology Officer, Ericsson: <https://www.iva.se/event/lets-talk-intrapreneurship-1/>

Let's talk intrapreneurship #2 – öppet seminarium 30 september 2021 med Anna Selander, Vice CEO & Group People & Performance Director, Academic Work: <https://www.iva.se/event/lets-talk-intrapreneurship-2/>

Let's talk Entrepreneurship Education – öppet seminarium 17 november 2021 med Kalle Airo, Aalto Ventures Program, Aaltouniversitetet, Finland: <https://www.iva.se/event/lets-talk-entrepreneurship-education/>

Let's talk intrapreneurship #3 – öppet seminarium 26 november 2021 med Katarina Berg, Chief Human Resources Officer, Spotify: <https://www.iva.se/event/lets-talk-intrapreneurship-3/>

Combating stereotypes in entrepreneurship education – öppen workshop 9 februari 2022 med Karen Williams Middleton, docent, Chalmers

Rendanheji: rätt ledningsmodell för ökat intraprenörskap – öppet seminarium 16 februari 2022 med bland

andra Zhang Ruimin, grundare Haier Group: <https://www.iva.se/event/rendanheyi-ratt-ledningsmodell-for-okat-intraprenorskap/>

Öppet dialogmöte 10 mars 2022:
<https://www.iva.se/event/dialogmote-1/>

Öppet dialogmöte 15 mars 2022:
<https://www.iva.se/event/dialogmote-2/>

Dialogmöte 5 april 2022 med olika aktörer som arbetar med entreprenörskap i grund- och gymnasieskolan

Dialogmöte 5 april 2022 med entreprenörsutbildare och forskare

Deltagare i dialogmötesprocessen

Följande skolor, organisationer, företag, myndigheter, lärosäten och andra aktörer har deltagit i dialogmötesprocessen inom ramen för projektet:

- Academedia
- Apelgårdsskolan, Malmö
- Bäckängsgymnasiet, Borås
- Chalmers tekniska högskola
- EIT ICT Labs
- E-kampen
- Emax Sverige
- Esbri
- Framtidsfrön
- Futuraskolan AB
- Förebildarna
- Gränbyskolan, Uppsala
- Göteborgs kommun
- Göteborgs Vetenskapliga Laboratorium (GVL)
- Handelshögskolan i Stockholm
- Hitachi Energy
- Huddinge kommun
- Högskolan Dalarna
- Högskolan i Halmstad
- Ifous
- IVAs Studentråd
- Järvaskolan
- K&R Education Malmö AB
- Kodcentrum
- Komtek Örebro
- Kristianstads kommun
- KTH
- Linköpings universitet
- Linnéuniversitetet Kalmar
- Ljungbergsfonden på Stora Enso
- Luleå tekniska universitet
- Lunds universitet
- Långsjöskolan, Norrtälje
- Mälardalens universitet
- Naturbruksskolornas förening
- Navet
- Patent- och registreringsverket, PRV
- Realgymnasiet Stockholm
- Region Kronoberg
- SKL International
- Skolverket
- Sorsele kommun
- Startcentrum
- Stiernhööksgymnasiet, Rättvik
- Strategize AB
- Svenska Science Centers
- Svenskt Näringsliv
- Sveriges Ingenjörer
- Sveriges Riksdag
- Teknikcollege
- Tyresö gymnasium
- Tågaborgsskolan
- Ung Drive
- Ung Företagsamhet Sverige
- Unga innovatörer
- Vattenfallgymnasiet och ABB-gymnasiet
- Vilhelmina kommun
- Ånge kommun



Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien är en fristående akademi med uppgift att främja tekniska och ekonomiska vetenskaper samt näringslivets utveckling. I samarbete med näringsliv och högskola initierar och föreslår IVA åtgärder som stärker Sveriges industriella kompetens och konkurrenskraft. För mer information om IVA och IVAs projekt, se IVAs webbplats: www.iva.se.

Utgivare: Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), 2022
Box 5073, SE-102 42 Stockholm
Tfn: 08-791 29 00

Inom ramen för IVAs verksamhet publiceras rapporter av olika slag. Alla rapporter sakgranskas av sakkunniga och godkänns därefter för publicering av IVAs vd.

IVA-M 539
ISSN: 1100-5645
ISBN: 978-91-89181-35-9

Projektledning: Johan Carlstedt, Maria Saker & Helene Thorgrimsson
Redaktör IVA: Helene Thorgrimsson
Extern redaktör: Joakim Rådström
Illustrationer: Moa Sundkvist & Jennifer Bergkvist
Layout: Johan Brunzell, BrunzellDesign.se & Pelle Isaksson

Denna rapport finns att ladda ned via www.iva.se



Kungl. Ingenjörsvetenskaps
Akademien